

קונטרס אור החסידות

עפ"י משנת רבינו הגה"ק עמוד עבודה והיראה רשכבה"ג
מון רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל זיע"א
מקאמרנא

גלות וגאולה

יוצא לאור ע"י
מוסדות קאמרנא בארה"ק
בנשיאות כ"ק מון אדמו"ר שליט"א
בעיה"ק ירושלים תובב"א

כל הזכויות שמורות
למוסדות קאמרנא בארה"ק
בעיה"ק ירושלים תובב"א
מערכת 'עטרת שלום'

ניתן להשיג הקונטרס
בבית מדרשינו עטרת שלום קאמרנא
רח' ארזי הכירה 48 י-ם
02-5807461

תוכן העניינים

- א. התעוררות לשתף עצמו עם צער השכינה דף ג
- ב. אור המצות מאירין בגלות יותר ממה שהאירו בארץ ישראל ... דף ו
- ג. השכינה הקדושה היא מטרוניתא דבעלה דף יא
- ד. גודל צער השכינה מחמת מיעוט השפעתה דף כ
- ה. עד היכן הגיע שורש פגם החורבן ואופן תיקונו ע"י עבודתינו . דף כח
- ו. עיקר עבודתינו והתכלית בימי גלות דף לט
- ז. במסתרים תבכה נפשי דף מט
- ח. הנקודה הפנימית שאין ידי זרים שולטת בה דף נז
- ט. יסודות האמונה והצפיה בביאת המשיח ודרכי קירוב ביאתו .. דף סא

התעוררות לשתף עצמו עם עער השכינה

כה אמר ה' צבאות התבוננו וקראו למקוננות ותבואינה, ואל החכמות שלחו ותבואנה, ותמהרנה ותשנה עלינו נהי, ותרדנה עינינו דמעה, ועפעפינו יזלו מים, כי קול נהי נשמע מציון איך שודדנו, בושנו מאוד כי עזבנו ארץ כי השליכו משכנותינו (ירמיה ט' טז-יח). ודרשו חז"ל (מדרש איכא פתיהתא ב') ותשנה עלינו נהי, 'עליהם' אין כתיב כאן אלא 'עלינו', דידי ודידהון, ותרדנה 'עיניהם' דמעה אין כתיב כאן אלא 'עלינו', דידי ודידהון, ו'עפעפיהם' אין כתיב כאן אלא 'עפעפינו', דידי ודידהון. כי מאחר שנחרב ביהמ"ק וגלו יהודה ובנימין כביכול אמר הקב"ה מעתה אין בי כח לקונן עליהם, הדא הוא דכתיב קראו למקוננות וגו', וקורא הקב"ה למקוננות להתקונן ולהצטער ולבכות לא על צערתן של ישראל לבד אלא דידי ודידהון, על צער השכינה הנגלה בין אומות העולם, אשר בכל צרתם לו צר, גלו ישראל שכינה גלתה עמם, ועפעפינו דידי ודידהון יזלו מים, כי השכינה הקדושה מקוננת ומייללת ביחד עם בניה אשר גלו מעל שולחן אביהם.

ובגמרא חגיגה (ה' ע"ב) דריש על המקרא דכתיב (ירמיה י"ג י"ז) ואם לא תשמעוה במסותרים תבכה נפשי מפני גוה, אמר רב שמואל בר אבניא משמיה דרב מקום יש לו להקב"ה ומסותרים שמו, מאי מפני גוה אמר שמואל בר יצחק מפני גאוותן של ישראל שניטלה מהם ונתנה לעובדי כוכבים, ר' שמואל בר נחמני אמר מפני גאוותה של מלכות שמים, ומי איכא בכיה קמיה הקב"ה והאמר רב פפא אין עציבות לפני הקב"ה שנאמר הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו, לא קשיא הא בבתי גואי הא בבתי בראי, ופירש"י (ד"ה בבתי) בבתי גואי איכא דכתיב במסותרים, ומקשה הש"ס ובבתי בראי לא והכתיב ויקרא אדני ה' צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק, ופירש"י וכל קריאה השמעת קול היא, ומתרץ שאני חורבן

בית המקדש דאפילו מלאכי שלום בכו שנאמר הן אראלם צעקו חוצה מאלכי שלום מר יבכיון, ע"כ.

זכר אמרו חז"ל (מדרש רבה איכא פתיחתא כ"ד) דאלמלא מקרא שכתוב אי אפשר לאמרו, כי מי יוכל לשער שיתיהם צער בחיקו יתברך, וכאשר נדרש באריכות במדרש שם דלאחר שנשרף הבית המקדש באותה שעה היה הקב"ה בוכה ואומר אוי לי מה עשיתי וכו', באותה שעה בא מטטרון ונפל על פניו ואמר לפניו רבנו של עולם אני אבכה ואתה לא תבכה, אמר לו אם אין אתה מניח לי לבכות עכשיו, אכנס למקום שאין לך רשות לכנס ואבכה, שנאמר ואם לא תשמעוה במסתרים תבכה נפשי מפני גוה, אמר להן הקב"ה למלאכי השרת בואו ונלך אני ואתם ונראה בביתי מה עשו אויבים בו, מיד הלך הקב"ה ומלאכי השרת וירמיה לפניו, וכיון שראה הקב"ה את בית המקדש אמר בודאי זהו ביתי וזהו מנוחתי שבאו אויבים ועשו בו כרצונם, באותה שעה היה הקב"ה בוכה ואומר אוי לי על ביתי, בני היכן אתם, כהני היכן אתם, אזהבי היכן אתם, מה אעשה לכם וכו', אמר הקב"ה לירמיה אני דומה היום לאדם שהיה לו בן יחידי ועשה לו חופה ומת בתוך חופתו, ואין לך כאב לא עלי ולא על בני, לך וקרא לאברהם ליצחק וליעקב ומשה מקבריהם שהם יודעים לבכות, עי"ש איך שאבות העולם ומשה רבינו קרעו בגדיהם והניחו ידיהם על ראשיהם והיו צועקין ובוכין עד שערי בית המקדש, כיון שראה אותם הקב"ה מיד ויקרא ה"א צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק, והיו בוכין והולכין משער זה לשער זה כאדם שמתו מוטל לפניו, והיה הקב"ה סופד ואומר, וכו' עי"ש.

וקריאה זו קורעת כל לב, להתבונן בנפשינו על הצער הגדול, צער השכינה הקדושה, לצעוק ולבכות אוי לו לאב שהגלה את בניו מעל שולחנו ואוי להם לבנים שגלו מעל שלחן אביהם, ומן הנכון לשים על לבנו בכונת דרשת חז"ל שאמרו מקום יש להקב"ה ומסתרים שמו, ובודאי לא לחנם בחר לו הקב"ה מקום זה לבכות על חורבן בית תפארתינו, וגם יתבונן מהו ההבדל בין בתי גואי לבין בתי בראי, אשר בעת חורבן ביהמ"ק נאמר דאפילו מלאכי שלום מר יבכיון, מי הן אלה מלאכי שלום, ועל מה נתעוררה הבכיה כל כך

בעליונים בעת חורבן ביהמ"ק עד שגם בבתי בראי נאמר ויקרא ה"א לבכי ולמספד וגו', ועוד זאת ישים כל בר לב על לבו להבין בכונת דברי חז"ל שאמרו מפני גאוותן של ישראל שניטלה מהם וניתנה לעכו"ם, ומפני גאותה של מלכות שמים, אשר על זה ההפסד נתעוררה כל הבכיה העצומה הזו, לאיזה מעלה מיוחדת של 'גאולה' נתכוונו, ועל זה ידו כל הדוים.

ובודאי ההתבוננות על גודל הכאב הנורא וצער השכינה, והשימת לב על הפגם וחילול הקודש המהוה הסיבה לצערה הגדול, יעורר בקרבינו השתוקקות עצומה לעשות ככל אשר ביכלתינו למענה, לאוקמי שכינתא מעפרא, וימסור נפשו בכל עת לענגה ולשמחה גם בימי גלותה, וישתף עצמו בכאבה ובצערה, וכלשון קדשו של רבינו, וכאשר יתן על לב על גלות השכינה שסוד ניצוץ השכינה מלובש בתוך כיעור כזה ומוכרחת ליתן בהם כח להשפיע להקליפות, יתחרד חרדה גדולה וכו' ע"כ, ובמק"א כתב בזה"ל, וכאשר יתן על לב על גלות השכינה ועל הנהגה שתומה כזאת בחינות עורין, כי יתלבש ניצוץ שכינה בתוך כיעור הקליפות כזה, יתחרד חרדה גדולה וכו' ע"כ. ודבריו הקדושים יורדין ונוקבין עד עומקא דלבא, כי מי אשר ידמה אלינו בני ישראל בנין דמלכא, ובודאי כאב אמנו צערה דמטרוניתא דמלכא נוגע אל לבנו, ובידינו הדבר.

ועוד אעתיק בזה לשון רבינו במצות מעשר, כי יש עשר ספירות דקליפה וניצוץ אחד המחיה אותם נקודה עשירית מעשר בהמה שנמכרה על ידי עוונות וחטאים, וצריך להעלותה מעמקי הקליפות ומבריאה יצירה עשיה אל שורשה לבונה זכ"ה ותפילתי זכ"ה, כי צריך להשתתף בצער רחל אמנו הצועקת וקוראת לבעלה כי היא עומדת בחוץ נרחית ממקומה בגלות, כי אנחנו חטאנו והעוינו והרשענו ופגמנו וקלקלנו מעשינו במעשים רעים הרהורי זנות ושטות ומינות ואפיקורסות ומעשים רעים תועבות גדולות וניאוצת גדולה עשינו והורדנו את השכינה בגלות המר ומכרנו אותה על חנם, כי השלכנו נשמות קדושות תוך עמקי הקליפות, והוכרחנו במעשינו הרעים את השכינה לירד בגלות המר הזה, ועל ידי תורה ותפלה אנו מעלין נקודה זאת שנתמעט אורה לערך מלכות, וכשעולה המעשר בהמה וכו',

עיי"ש. והחי יתן אל לבו, כי המקרה אשר קרה לנו בעת חורבן בית תפארתינו ומחמדינו, איננה סיפור דברים בעלמא שנצטוינו לבכות את העבר, אלא ציון היא דורש אין לה, מכלל דבעי דרישה, וזו היא נקודת ציון מלכות קדישא הדורשת מאתנו להשתתף בצערה להעלות אותה מתוך עמקי הקליפות, וככל אשר נתבונן על עומק הדבר, ונשים אל לבנו מה הן גורמי ירידתה אל כיעור הקלי', כן יתעורר בקרבינו התשוקה והצמאון להעלותה מתוכה ולקרב הגאולה בכללות ובפרטות.

אור המצות מאירין בגלות יותר ממה שהאירו בארץ ישראל

ובטרם אוחילה לגשת אל המלאכה פנימה, לברר וללבן מקחו של צדיק, אשר באור תורתו המאיר ומזריח בתוך חושך ועביות הגלות המר הזה, גילה סוד סתרים עד היכן נגע שורש פגם החורבן, איה הוא מקום המסתרים אשר שם תבכה נפשו, והעמיק בדבר להאיר עינינו איך בתוך חשכת הגלות המר והנמהר הזה יכולין אנו למצוא מזור ומרפא למכותינו, וקרבה אל נפשי גאלה, והגאולה הפרטית מסורה ביד כל אדם, וממכה עצמה מתקן רטיה, כי הגלות עצמה היא הרפואה לרפאות בה נפשינו ולנקות רוחינו מכל חלאה וזוהמה, ולהאיר בתוכינו אור נשמתינו הקדושה המזוככת ומטוהרת ללא כל סיג ופגם, ורב חיליה וגובריה של רבינו הקדוש זיע"א לסלול הדרך לפנינו בתוך נסיונות הקשים של ימי הגלות לסייע בעדינו להנצל מכל פח מוקשי מות, ולהלהיב את לבבינו להכיר ולידע כי בכל צרתם לו צר כפשוטו ממש, כי השכינה הקדושה גלתה עמנו, ובכל מקום שגלו ישראל שכינה גלתה עמם, וע"י ההכרה והידיעה זו ממילא יתפרדו כל פועלי און ויתבטלו

מאליהם כל הנסיונות והקושיים בעבודת השי"ת, והכל כאשר יבואר בארוכה בס"ד בפרקים הבאים.

אמנם ראשית דבר אפתח לה פיתחא להאי פרשתא מדברי רבינו הקדוש בספה"ק נוצר חסד בסיום מסכת אבות וז"ל, ודבר נחמד שמעתי משם הגאון הקדוש מוהר"ר אריה לייבוש מלאנצהוט זצ"ל, 'כל ימי השמה' והגלות והחשכות, 'תשבות' בבהירות של שבת, 'אשר לא שבתה בשבתותיכם בשבתכם עליה' מה שלא היה לכנסת ישראל שבתות מאירין ובהירין בימי שלוח בארץ הקדושה בזמן המקדש, כי בזמן הגלות והשמה יש לישראל עובדי השם שבתות מאירין מה שלא היה בימי המקדש, וזהו אשר לא שבתה הארץ בכל כך בהירות בשבתותיכם עליה, ודפח"ח מתוק מדבש, עכ"ל, ובדומה לזה פירש רבינו עצמו את הפסוק (ויקרא כ"ו מ"ד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם, ופירש בהיכל הברכה, בהיותם מלא וא"ו, [ונדרש] בהיותם, בחיות שלהם, חיות של תורה ומצות, כי החיות והאור והדביקות ואור השבת ואור תורה ומצות הוא יותר מאיר בגלות מן ארץ ישראל כנודע, וזהו בהיותם בחיותם, כמו שדרשו חז"ל מהיות משה, עכ"ל.

דברי רבינו הם כמים קרים על נפש עיפה, לחזק ברכיים כושלות, השפלות והדוויות בעומק חשכת הגלות, להאיר עינינו להשכיל ולהבין כי על אף שגלינו מעל אדמתינו, רחוקים מארצינו, וטרודים בטרדת הבלי הזמן, ונסיונות המקיפים ומסבבים אותנו ערב ובוקר, מ"מ ישנו עדיין פינה אחת שמורה, אשר בפינה זו עדיין ניתן להרגיש הנועם מטוב אדונינו, וגחלת של קדושה בוער ומתלהב בתוך חשכת הגלות, ביום השבת קודש, ולא זו בלבד אלא עוד מאירין יותר ממה שהיו מאירין בזמן המקדש, ומה קדוש ונורא הם דבריו הקדושים, כי החיות והאור והדביקות ואור השבת ואור תורה ומצוות הוא 'יותר' מאיר בגלות מן ארץ ישראל, על אף שפלותינו ועל אף נמיכות רוחינו וקוצר דעתינו, ניתן לנו עוד הזכיה הנפלאה הזו, מי יתן וננצל הזדמנויות הללו, בכל מצוה ומצוה להתבונן בחלקינו הטוב, המאיר ומזריח

בתוכינו אור וחיות ודביקות, ובפרט ביום השבת קודש, אשרינו מה טוב חלקינו.

ובכדי לעמוד על שורש הדברים, איך יתכן שבהיותינו בתוך עומק הגלות, מ"מ נוכל להשיג אור יותר בהיר ומאיר ממה שהיה בזמן המקדש, עדיין יצטרך לפנינו הקדמה אחת כללית להבין מהו תכלית עבודתינו בגלותינו אשר לזה הצורך בבלה שולחנו, וכאשר יתבאר בס"ד בהמשך מאמרנו, מ"מ לעת עתה אעתיק בזה עוד ממקור מים חיים הנובע מבאר העליון לרוות נפשות צמאים, את אשר חקק רבינו באש לוחטת בעט סופר ע"ג ספרו הקדוש, בפירושו כתם אופיר על מגילת אסתר עה"פ (ב' י"ז) ויאבה המלך את אסתר מכל הנשים, וז"ל כי עבודה שהיה בגלות ובעת הסתרה וזעם ובקבלות היסורין והסתרות פנים, באהבה באמונה גדולה שאלופו של עולם בכל תנועה, ולסבול חלישות דעת אין שיעור מן ליצני הדור ומן ראשי ערב רב ומן רשעי ערב רב, כידוע מן הצרות והרעות והבזיונות והחרופין וחלישות הדעת שעובר על הצדיקים בעולם הזה, ופתאום יבא האדון אל היכלו ומאיר על הנפש באור וחיות אור א"ס לא יכילהו הרעיון מגודל מתק האור, עד שנעשה הצדיק בריה חדשה לא ירגיש כלל בטפשות המגדילים והמחרפין והמבזין אותו, וזהו עבודת כל אדם ליסבול יסורין ובזיונות עד שיהיה בעיניו עפרא בעלמא, ואמת מארץ תצמח באור צח מתוק בטעם עולם הבא ממש באור התורה, וזהו גודל האהבה והאור שמתגבר בלב העובדין ביסורין ובהסתרות הוא 'יותר' אהוב לפני השי"ת מכל מה שהיו עובדין בעת התגלות, כי רבים וגדולים הם בני שוממה הרבה יותר מבני בעולם, [ר"ל רבים וגדולים, חשובים ויקרים בעיני הקב"ה העבודה בהיותינו עוד בני שוממה, הרבה יותר מעבודתינו לפניו בהיותינו בני בעולה] עכ"ד הקדושים.

כמה וכמה תוספת חיזוק לדורינו דור עקבתא דמשיחא, טמון וספוג בשורות אלו, למען נדע כי לא לריק תם כוחינו, וגם בעת ההסתרה והחשכות, אשר נדמה לאיש הישראלי כי אין לה' חפץ בעבודתו, ומה לעבודתו הפעוטה והקטנה תועלת לבורא עולם, ולב יודע מרת נפשו עד כמה רחוק הוא

מהאמת, ובאיזה כונה נעשית המצוה והלימוד התורה שלו, ואלו המחשבות הן המונעות ומעכבות את האדם להשתדל בכל כוחו לעשות ולקיים מצות ה' בכל יכולתו, שהרי היצר הרע שופטו ומוכיחו כי למה לו להשתדל בכל זה, אם ממילא לא יוכל להגיע להנקודה האמיתית, לעבוד את ה' ברמה בהתפשטות הגשמיות ובדביקות עצומה, ומה הערך לעבודה כאשר איננה בשלימות הראוי לעבוד בה את הבורא הרם על כל רמים. אבל האמת יורה דרכו, כי אדרבה ואדרבה כל אלו הם רק נסיון היצר להשפילו ולבזותו, ואדרבה דוקא העבודה הזו, עבודת בני השוממה, היא רבה וגדולה עבור הקב"ה, ואין חפץ לה' בעולות וזבחים כי אם זבוח מזבח טוב לבטל היצר, להכניעו ולשברו בכל עת לפי מדריגתו, והעבודה זו שהיא בהסתר אהובה לפניו אהבה רבה ויתירה מכל העבודות שיעבוד האדם בעת ההתגלות, וצריכין לנצל ההזדמנות כל עוד שנמצא בזמן הקטנות והחשכות שיוציאנו ה' במהרה ממנו, ולעבוד בו את ה' בכל יכלתו, להשתדל בכל כוחו ואונו לעשות עי"ז נחת רוח ליוצרו וקונו.

ואתה הקורא על אף כי דברי רבינו הקדוש מלאים בספריו הקדושים ביסוד זה, ואטו כי רוכלא נמני וניזיל, מ"מ לא אמנע טוב מבעליו להעתיק עוד ממה שהטיב לנו בזה רבינו, להאיר נפשינו גודל ערך עבודתינו דייקא בימי הגלות, והא לך לשון קדשו בפרשת כי תבוא בדברי התוכחות (דברים כ"ו מ) עה"פ זיתים יהיו לך בכל גבולך, ופירש בהיכל הברכה, דע כי בחינות יסוד לעולם אינו נפרד מן המלכות, והוא [היסוד הוא] הקוץ של ד' העומד בגלות המר ושומר דלת ישראל [בחינת מלכות] מאחר, שלא יעשנו רי"ש חלילה מגדול הצרות והמרירות הגלות, והם [בני ישראל] עומדין באמונה שלימה חזק כברזל, על ידי קוץ היו"ד המאיר לדל"ת [בחינת מלכות שהיא] דלת ועניה שלא יפלו לגמרי לתוך הקליפות והרע בתאות עוה"ז ובהירהורים רעים רח"ל, ובפרט חלילה בהירהורי עי"ז צואה רותחות הבל זריק.

ואור הצדיק עליון של יוסף ולפעמים של בנימין [הרמוז בקוצו של יו"ד, שהם בחינות יסוד ועטרת היסוד] עליו אמר 'טוב שכן קרוב' תמיד אף בגלות המר ואינו נפרד מכנסת ישראל אף רגע אחת, והוא 'טוב לה מאח',

[הרומזו אל] תפארת, המורה על יחוד שבזמן המקדש פנים בפנים, שמן הטוב, כי 'יותר' תענוג להקב"ה בגלות מתורה ותפלה ויחודים ומצות של ישראל 'יותר' מכל הקרבנות שהיה בזמן המקדש בעת שהשמן הטוב היה יורד בעבודת הכהנים במקדש, כמבואר בזוהר עבודת של הכהנים מורה על השמן, ועבודה בזמן הגלות נקרא זיתים, מרורין כזית על השכינה ועל גלותה וירידתה ובצערה, והם מרורים בדוחק ועוני ויסורים וחלישות דעת ובחסרון פרנסה, ומקבלין הכל באהבה, ומקדשין השם הגדול באמת. וסוד 'שכן' [עולה כמס'] ש"ע נהורין, שהצדיק עליון בגלות ומרירות וחשכות וצער, פתאום יבוא האדון אל היכלו ומאיר בלב ישראל בש"ע נהורין אור מופלא מעין עוה"ב, ובזה יכולין להתקיים בגלות המור ליסבול הכל באהבה ובחיבה.

ולזה לא אמר בפרשת עקב, ארץ שמן ודבש, אלא ארץ [זית שמן, מפני] שמקבלת אור לפעמים מן זית טוב שכן קרוב, והוא בגלות, ולפעמים מקבלת מן שמן מאח תפארת, בזמן המקדש בחידוש נשמות חדשות, וישן מפני חדש תוציאו בעת ונתתי משכני בתוכם בביאות הגואל במהרה בימינו. וזהו 'זיתים' בשני יודיין [הרומזין אל] יוסף ובנימין, יהיו לך בכל גבולך מלא [עם וא"ו, להורות דגם] כשאתה יורד בקדש אל קצה עיר גבולך דאדום, אזי אל תפחד, כי זיתים צדיק יוסף וצדיק בנימין יהיו לך בכך גבולך, והם יאירו לך אור מופלא בתוך מרירות הגלות שלך לחדש נשמות ישנות, עכ"ל הקדוש והטהור.

וכל דבריו מאירין ומזהירין כזוהר הרקיע להלהיב נשמות ישראל לעבודת השי"ת גם בעת היותם בבחינת זית, מרורין כזית, מפני צער השכינה וקושי שעבוד הגלות, אעפ"כ ידע האדם ויתחזק ויתאמץ בעבודתו כאשר ידע כי אדרבה דוקא בעבודה ויגיעה הזו חפץ הקב"ה יותר מכל הקרבנות שהקריבו הכהנים משרתי קל בדחילו ורחימו בעת ביהמ"ק על מכונו. ועוד זאת ישכיל על הדבר, להבין כי גם בתוך החשכות ומרירות הגלות, פתאום יבוא האדון אל היכלו, והצדיק שומר דלת ישראל ומאיר תמיד בלב ישראל אור מופלא בש"ע נהורין בנהירו דאנפין מעין עוה"ב, כדי שיוכלו בני ישראל להתקיים

בגלות המר וליסבול הכל באהבה ובחיבה, ובכך אתם בני ישראל חזקו ואמצו ידיכם כי ה' עמכם, אל יעזבכם ואל ימשכם לנצח.

השכינה הקדושה היא מטרוניתא דבעלה

ועתה עורי נא והתעוררי נא, שמעי לדברי נביאיך הקורא אליך, המזכירים את ה' אל דמי לכם ואל תתנו דמי לו, קומי רוני בלילה בראש אשמרות, שפכי כמים לבך נוכח פני ה', עמדו והתבוננו מה עשה ה' לנו, כי השליך משמים ארץ תפארת ישראל, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, ותצת אש בציון ותאכל יסודותיה, בית קדשינו ותפארתינו אשר הללך אבותינו היה לשרפת אש, וכל מחמדינו היה לחרבה, אמנם שפך חמתו על עצים ואבנים, אבל אותם עצים ואבנים הם בית קדשינו ותפארתינו, שם השכינה שכונה לך, ויוצרך פתח למול שערי שחק שעריך, וכבוד ה' לבד היה מאורך ואין סהר ושמש וכוכבים מאורך, את היא למקדש לקל, את היא מנוחה לצור, את היא אשר יום ביום ירד לגניך, שם שולחן ומנורה, וארון הברית, אל בין שדי אהבה לך במלונך, אוי מה היה לנו.

ואתם בני ישראל אשר מעל שולחן אביכם גליתם, שימו נא על לבכם את האבידה הגדולה אשר אבדנו, וכל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בו, כי עבר קציר כלה קיץ ועדיין לא נושענו, אל תתני פוגת לך כי בעונותיכם שולחה אמכם, אוי לו לאב שהגלה את בניו מעל שולחנו, ואבידת ושריפת בית מקדשינו היא הגלות וטרדת הבנים מעל שולחן אביהם, ושילוח האם אם בניה בתוך הגלות המר, אוי מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה, לבכות ולקונן על גלותה ועל צערה כי קשה היא עד מאוד, והיא יושבת וראשה חפוי כאשה עקרה שלא ילדה.

ורבינו הקדוש בעיניו תבדולחות הראה לנו מי היא זאת האשה היושבת וראשה חפוי, ואל מי רומז בחינתה. וגם בחיבור הקינות לר' אלעזר הקליר מקונן, בן חלקיהו מארמון כיצא, אשה יפת תואר מנוולת מצא, דמות יפך כבשר ודם, פחדך ויראתך כמלאכים לבדם, למי זאת האשה מכוונת, ואל מי היא נמשל דמיונה. ויחד לזה רבינו פרק נכבד בספה"ק נתיב מצותיך (נתיב היחוד שביל ד') והיא תהיה לנו לפתיחה להבין ולהתעמק עד היכן הוא שורש פגם החורבן, ועד כמה הדבר נוגע ללבנו.

והא לך לשון קדשו, כגון דא צריך להודיע להפצים באהבת נפשינו, מה שנמצא בפסיקתא שירמיהו ראה השכינה בדמות אשה, [כדאיתא בילקוט ירמיה סימן ט"ו, אמר ירמיה כשהייתי עולה לירושלים נטלתי עיני וראיתי אשה אחת יושבת בראש ההר לבושה שחורים וראשה סתור וצועקת ומבקשת מי ינחמנה, ואני צועק ומבקש מי ינחמני, קרבותי אצלה ודברתי עמה, אם אשה את דברי עמי, ואם רוח את הסתלקי מלפני, ענתה ואמרה לי אין אתה מכירני אני היא שהיו לי שבעה בנים, יצא אביהם למדינת הים עד שאני עולה ובוכה עליו, הרי שני בא ואמר לי נפל הבית על שבעה בניך והרגם, איני יודעת על מי אבכה ועל מי אסתור שערי, אמרתי לה אי את טובה מן אימא ציון שהיא עשויה מרעית לחית השדה, ענתה ואמרה לי אני אמך ציון שהיא עשויה מרעית לחית השדה, אני היא אם השבעה שכן כתיב אומללה יולדת השבעה, ע"כ].

וכן נמצא בספרים על הרב רבינו אברהם תלמיד מרן האר"י גלגול ירמיה", פעם אחת אמר לו מרן האר"י, דע כי שלמו ימיך והגיעו ימיך

^א בספר קב הישר (פרק צ"ג) מביא שהיה דירתו של מוהר"ר אברהם הלוי בצפת תוב"ב, ובכל חצות לילה היה קם וסובב כל הרחובות של יהודים, ונתן קולו בקול מר ואמר: 'אחינו בית ישראל הלא ידוע לכם שהשכינה בעו"ה בגלות, ובית מקדשינו היה לשריפת אש, וישראל הם בגלות המר וסובלים יסורים עינויים קשים ומרים ונהרגו כמה חסידים וחסידות בחורים ובתולות זקנים עם נערים בארבע מיתות בית דין, וניתלין ונידונין במיתות קשות ומשונות, ואתם שוכבים על מטותיכם בהשקט ובטח, קומו ונצעק אל ה' אלקינו שהוא מלך רחום וחנון, אולי ישמע ה' את קול תפלתינו וירחם על עמו שארית פליטת ישראל, והיה החסיד צועק ולא נתן מנוחה לכל בני העיר, והיו קמים כולם בשעה חדא לבתי מדרשות והיו אומרים תיקון חצות, וכו', ומי יוכל לספר החסידות של החסיד הנ"ל, והקדוש האר"י ז"ל העיד עליו שהוא גלגול של ירמיה הנביא.

למות, אם לא שתעשה תקנה שתלך לירושלים, ושם תלך ותתפלל לפני כותל המערבי, ותזכה לראות השכינה, והלך שם ובתוך הבכיה נרדם, וראה על גבי הכותל צורה דוגמת אשה מלובשת שחורים והיה החסיד צועק ובוכה בבכי גדול, [ציון, ציון] אוי לי שראיתיך בכך, [והיה מתמרמר כל כך בבכי והכה על פניו והיה ממרט זקנו ושערות ראשו] עד שנתעלף ופעם אחרת נרדם, ואחר כך ראה שבאה אליו השכינה בצורה דוגמת אשה מקושטת בבגדים נאים ומאירה מאוד [ונתנה ידיה על פניו ומנגבת דמעות עיניו] ואמרה התנחם בני אברהם, [כי יש תקוה לאחריתך] ושבו בנים לגבולם, וזכה שנתוסף לו כ"ב שנה.

וכן מה שמבואר בספר החזיונות למרן הרח"ו, והנה אשה חשובה והיא יפה כשמש נצבת לנגדי, ותאמר מה לך פה בני חיים בוכה, ואני שמעתי דמעתך ובאתי לעזרתך, ותפשוט ידה, ואקרא אל האשה, אמי אמי עזרני, ואראה את השם יתברך יושב על כסא עתיק יומין וזקנו לבנה כשלג מהודר עד אין תכלית, וישלח את ידו ויחזק בימיני, ויאמר לי חיים בני ע"ש באורך כל הדברים. וכן היה להרב הקדוש מוהר"ר לוי יצחק בליל שבועות, שזכה לראות מראה השכינה בדמות וכו', ואמרה לו חזק בני לוי יצחק, צרות רבות יעברו עליך, ואתה חזק בני, כי אחיה עמך, לא תירא ולא תפחד.

וכך היה המעשה [עובדא זו היה אצל רבינו זיע"א, והעלים שמו] שבא לעיר דיקלא בעשרים בעומר, ובא לשם באישון לילה ואפילה ולא היה מי שיאסוף אותו לביתו, עד שבא בורסקי אחד והכניס אותו לביתו, ורצה להתפלל מעריב ולספור ספירת העומר ולא היה יכול שם, והלך לבית המדרש יחידי, והתפלל וספר עד אחר הצות ליל, והבין מזה הענין ירידת השכינה בגלות וצערה בעמדה בשוק של בורסקי, [כדאיתא בזה"ק בחקותי (קט"ו ע"ב) דהשכינה בגלות נמשלה לאשה השוכנת בשוק של בורסקי], ובכה הרבה בכיות מתוך עומק הלב על צער השכינה, ומרוב צער ובכיה נתעלף וירדם וראה במראה אור וזיו וזוהר גדול שהיה אור כזה מכהה גלגל חמה בדמות וכו' מקושטת בארבע ועשרים קישוטיין, וכל קישוט היה

מזחיר בזיו שאור השמש חשך ממש נגדו, בכמה מיני זוהר והדר [כל כך], לא יכילהו הרעיון הגשמי, ואמרה חזק בני חזק וכו', והיה מצטער על שאינו זוכה לראות אלא מראה אחוריים ולא זכה לקבל פני השכינה, והשיבו לו הרי אתה בחיים, וכתוב לא יראני האדם וחי.

וכן היה מעשה, שהגאון הקדוש ר' יעקב שמשון, כשהיה בארץ הקדושה ראה השכינה בדמיונו דמות אשה בוכה ומצטערת על בעל נעורי שהיה לה בעל ומת, והקיץ משנתו, ואמר לחבירו אין בעולם כעת מי שיהיה בעלה דמטרוניתא היה דאצילות אלא הקדוש ר' פנחס מקאריין, ובודאי נסתלק בלילה ההוא, וקרע ובירך, ובכה הרבה בכיות שהיה רבו, ואחר זמן נודע שנתאמתו דברים אלו מכוון באותו לילה.

ובטרם עוד נבוא להרחיב הביאור בהמשך דברי רבינו הקדוש המבואר באנפין מאירין היותה נדמית כדמות האשה, אעצור מילין לנפשינו להתבונן באלו מראות הנוראים אשר זכו אליה הצדיקים הגדולים, ואף כי חומריות גופינו ונפשינו הן אשר בעוכרינו שאין לנו זכות העין והשכל שיתדמה כך לפנינו לראות בעינינו גם בחזיון הלילה, ומה עוד כי הרבינו לחטוא ולגשם נפשינו ורוחינו בדברי הבל וריק, מ"מ העובדות הללו הן פרק גדול עבורנו ללמוד מהם עד כמה תועלת היא לשכינה הקדושה השתתפותנו בצערה והבכיה מעומק נפשינו על כאבה וגלותה, כי מתחלה נדמתה אליהם בלבוש שחורים וסותרת ראשה, וע"י הבכיה והקריאה בקול מר ויללה על גודל צערה וכאבה הנה נשתנה לבושיה להתלבש בלבושים נאים, איך לא נחום ולא נחמול עליה בידעינו כי בידינו להטיב עבורה, הבה נבא נשתתף בצערה נבכה מרה על קושי שעבודינו אשר היא עמנו בצרותינו, ובתוך שוק של בורסקי היא שוכנת אתנו בגלותינו, היש מכאוב כמאובה, יום וליל אבכה ואזעק עדי יחום וישמע הקל משמים.

וממשיך רבינו וכותב, ואל תתמה אחי במה שאמר שעל ידי הבורסקי נתעורר להצטער על גלות השכינה, [ותמיה זו היא תמיהה כוללת על כל אשר יארע לאדם להתעורר על צער וכאב השכינה דוקא מתוך מצוקתו

ועיננוי נפשו, כי מדרך העולם בעת אשר יארע לאדם קושי וצער בעינינו הפרטיים ובפרט בעינים הרוחניים, ישים על לבו להתעורר ולבכות על צער וגלות השכינה, והיא תמיהה המתעוררת לחשוב האם אמת היא ההשתתפות בצער השכינה באופן זה, וכי מה שמצוקותיו הביאו אותו להתבונן ולכאוב את כאב השכינה, יחשב בכך כמשתתף בצערה, אבל האמת כי העובדא הזו מלמדת אותנו דאדרבה זו היא הדרך הנכונה והראויה, ודוקא לכן שלח לו הקב"ה עיננויים וקושיים הללו הפרטיים ובפרט כשהן מניעים בעבודת השי"ת, ושלחו לבית בורסקי שלא יוכל שם להתפלל, וממקום זה ישים על נפשו אם כ"כ קשה עליו ומצטער עד עמקי נפשו מצבו ודחקו, על אחת כמה וכמה היא צער וכאב השכינה שנשלחה למעננו בבלה, ועי"ז יתעורר בבכיה עצומה לתנות ולבכות עמה, וכאשר יבאר רבינו ענין זה באריכות בס"ד].

ולמען הקל על הקורא להבין דברי רבינו אשר בקוצר אמרים יכיל רב תבונות, נקדים להביא מאמר התנא האלקי רשב"י בספר הזוהר הקדוש פרשת ויקהל (ח"ב רי"ט ע"ב) רבי שמעון ורבי אלעזר בריה הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא, [ישבו ועסקו בתורה] אמר רבי אלעזר לרבי שמעון אבוי, הא כתיב ואל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרונך, בעצב תלדי בנים ואל אישך תשוקתך וגו', ואוליפנא דדא איהו רזא עילאה, [למדנו שזה סוד גדול], תינח לתתא, [למטה באשה של עולמות התחתונים ניהא ומובן], אבל איהו כגוונא דלעילא מאי איכא למימר, [אבל מה יש לומר ולפרש שיתיישב המקרא גם בענין הרומז לעולמות העליונים] (ועי' בפ"ה ופ"ו ביאור ענין אלו אלף מפתחין דבשולטנא דהאי חיה).

פתח רבי שמעון ואמר כאיל תערוג על אפיקי מים, האי קרא אוקמוה, [פסוק זה כבר פרשוהו] אבל חיה דדא אית בעלמא, ואיהי שלטא בשולטנא על אלף מפתחין בכל יומא, [דחיה זו שולטת על אלף מפתחות בכל יום], ואיהי נוקבא, ותיאובתה דילה תדיר על אפיקי מים, [ותמיד תשוקה שלה היא לאפיקי מים], למשתי לאתרוואה מצחותה, [לשתות ולהתרוות מצמאונה], דכתיב כאיל תערוג על אפיקי מים. [והקשה ר"ש] הכא אית לאסתכלא [כאן יש להתבונן], בקדמיתא

כתיב כאיל ולא כאילת, [דבתחילה כתיב כאיל שהוא זכר], ולבתר תערוג ולא כתב יערוג [תערוג הוא לשון נקבה], אבל רזא דא דכר ונוקבא תרוייהו כחדא [סוד הדבר הוא להיות הזכר והנקבה שניהם כאחד], דלא לאפרשא לון [שלא יתפרדו זה מזה], וחד איהו דלא איצטריך לסלקא דא מן דא אלא תרוייהו כחדא, [ושניהם נחשבים כאחד, שלא יצטרכו להסתלק אחד מן השני אלא יהיו שניהם תמיד ביחד].

וביאר מרן האר"י ז"ל בכתביו הקדושים כונת דברי רשב"י בכינויו לאילה זו, כי אילה זו היא נוקבא דז"א מלכות קדישא החביבה מאוד על בעלה ז"א, והיא משתוקקת תמיד לקבל השפע מימי החסדים מז"א לשתות ולרוות צמאונה, כאיל תערוג על אפיקי מים, והנוקבא אינה נפרדת מבעלה ז"א אלא צריכים להיות שניהם כאחד, אשר לכן נאמר 'כאיל תערוג' לשון זכר ונקבה כאחד.

ובזוה"ק שם, והאי נוקבא תערוג על אפיקי מים, ואיהי מתעברא מן דכורא, וכו', וכד אולידת [כאשר מגיע זמן הלידה], קודשא בריך הוא זמין לה חד חויא עלאה רברבא [הקב"ה מזמין לה הנחש העליון], ואתי ונשיך לגבי ההוא אתר, ואולידת [ע"י נשיכת הנחש ההוא היא יולדת], ורזא דא, הרבה ארבה עצבונך והרונך, [וזה כונת הסוד הרמוז במקרא זה לעולמות העליונים], בגין דאיהי מתחלחלא בכל יומא, ובעציבו על עובדין דעלמא [דהמלכות קדישא מתחלחלת ומתעצבת על מעשים רעים של בני אדם], בעצב תלדי בנים, בעצב דא רזא דחויא, דעציב אנפיהון דעלמא, [כי דוקא ע"י נשיכת הנחש היא יכולה להוליד].

ובמקום אחר פירש בזוה"ק ענין נשיכת הנחש והעצב ביתר אריכות, כדאיתא בזוה"ק פנחס (רמ"ט ע"א) דהביא שם מקרא דכתיב כאיל תערוג על אפיקי מים, ודריש לה הכי, אילת השחר, מאי אילת השחר, אלא דא איהי חיה חדא רחמנית, דלית בכל חיון דעלמא רחמנית כוותה, [אין בכל חיות העולם חיה רחמנית כמוה], בגין דבשעתא דדחיקת לה שעתא, ואיצטרכית למזונא לה ולכל חיון, [בשעה שדחוקה לה והיא צריכה מזון לעצמה ולכל החיות], איהו אזלת למרחוק לארע רחיקא ואתיאת ואובילת מזונא, [היא הולכת

למרחוק ומביאה מזון], ולא בעצת למיכל עד דתיתי ותתהדר לאתרהא, [ואינה חפיצה לאכול עד שתשוב למקומה], אמאי בגין דיתכנשון לגבה שאר חיון, ותחלק לון מההוא מזונא, [כי היא רוצה שיתאספו אליה גם שאר החיות ותחלק עמהם מאלו המזונות] וכד אתת, מתכנשין לגבה כל שאר חיון, והיא קיימא באמצעיתא, ופלגת לכל חד וחד, [וכאשר היא מביאה המזון, כולן מתאספין אליה, והיא עומדת באמצע ומחלקת לכל אחד ואחד], וסימן ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו', וממה דפלגת לון איהי שבעה כאילו אכלה יתיר מיכלא מכלא, [וממה שהיא מחלקת להם היא שבעה כאילו אכלה יותר מכולם].

וכד ייתי צפרא דאקרי שחר, ייתי לה חבלים דגלותא, [כאשר מגיע זמן הגאולה מגיעים עליה חבלי ויסורי הגלות], ובגין דא אתקריאת אילת השחר, על שם קדרותא דצפרא, דחבלים לה כילודה, הדא הוא דכתיב, כמו הרה תקריב ללדת, תחיל תזעק בחבליה וגו'. אימתי פלגת להון, [מתי היא מחלקת המזון] כד צפרא בעי למיתני, בעוד דאיהי ליליא, וקדרותא סליקת לאנהרא, [לפני שמאיר אור הבוקר], כמו דאת אמר ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו', כיון דאנהיר צפרא כולהו שבעין במזונא דילה, וממשיך שם הזוהר לבאר סדר ההשפעה, והמקור שממנו השכינה הקדושה מקבלת מזונא והשפעתה שמחלקת לכל התחתונים.

ובשעתא דעלמא איצטריך למטרא, [כשהעולם צריכה לגשם], מתכנשין לגבה כל שאר חיון, [מתאספין אליה כל שאר חיות], והיא סליקת לריש טורא רמאה, [והיא עולה לראש הר גבוה], ואתעטפת רישהא בין ברכהא [ומכסה ראשה בין ברכיה], וגעת גועה בתר גועה, [וצועקת צעקה אחר צעקה], וקודשא בריך הוא שמע קלה ואתמלי רחמין וחם על עלמא, והיא נחתת מריש טורא, ורהטת ושמירת גרמאה, [אז היא יורדת מראש ההר, ובורחת ומטמנת עצמה], וכל שאר חיותא אבתרהא רהטין ולא משכחין לה, הדא הוא דכתיב כאיל תערוג על אפיקי מים, מאי על אפיקי מים, מהנהו דאתיבשו, ועלמא צחו על מייא, כדין תערוג.

בשעתא דאתעברת אסתימת, [בשעה שאילה זו מתעברת נסתמת רחמה ואינה יכולה להוליד], כיון דמטא זמנא למילד, [כשמגיע זמנה ללדת], געאת ורמאת קלין, קלא בתר קלא, עד שבעין קלין, כחושבן תיבין דיענך ה' ביום צרה, [כמספר ע' תיבות שבמזמור יענך], דאיהו שורתא דמעוברתא דא, [שמזמור זה היא התפלה של המעוברת], וקודשא בריך הוא שמע לה וזמין לגבה, כדין אפיק חד חויא רברבא מגו טורי חשוד, [אז יוצא נחש גדול אחד מהרי החושך], ואתי בין טורין פומיה מלחבא בעפרא, [בפיו מלחך בעפר], מטי עד האי איל, ואתי ונשיך לה בההוא אתר תרי זמני, זמנא קדמאה נפיק דמא ואיהו לחיך, [פעם הראשון יוצא דם והנחש מלכך אותו], זמנא תניינא נפיק מייא, [ממימי החסדים שקיבלה מז"א בעלת], ושתו כל אינון בעירן בטורייא, ואתפתחת ואולידת, [ואז נפתחת רחמה ויולדת], ע"כ דברי הזוה"ק.

הארכנו בהעתקת דברי הזוהר הקדוש, ללמוד לנפשינו עד כמה השכינה הקדושה מוסרת נפשה להמשיך השפע אל הנבראים התחתונים בני ישראל חיילי דמלכא, ועליה נתכוין הפסוק ברזא דרמיזי באמרו ואל האשה אמר, כי ה'שכינה' הקדושה הממשכת ההשפעה ומזון לעולם היא מידת 'מלכות' קדישא המקבלת השפעתה מז"א, ואל אישך תשוקתך, כי כל תשוקתה וחפצה להמשיך ההשפעה אל העולמות התחתונים, ולכן כאשר נתעוררו הצדיקים לבכות ולהצטער על חבליה ויסוריה, להשתתף עמה על כאבה ויגונה, הרי היא נתגלתה להם בדמות אשה, כאשר ראה ירמיה אמא ציון בדמות אשה יפת תואר מנוולת, כי בתוך יסוריה היא מתחלחלת, ורבינו הקדוש בהמשך דבריו מבאר שם כמה דרגות עילאיות אשר המשתתף בצערה וכאבה זוכה להשיגה, הכל לפי גודל הצער והכאב, כי לפי מעשה אדם כן תתדמה השכינה לעיניו.

ובספר נתיב מצותיך (שם) מעתיק מדברי הזוה"ק הללו, ומוסיף לבאר, **והענין** זה לבאר כמצויין מן החרכים באימה וביראה, ואילו באתי לבאר מה שיש בלב העני הזה יכבד עלי המלאכה, ודי לחכימא ברמיזא, דע ש"ברחמה צר", [ביסודה דנוקבא, של אילה זו השכינה הקדושה, מטרוניתא דז"א] יש נקודת ציון, [והוא] שורש כל הקומה, כללות כל רמ"ח מצות עשה, וזהו

[מכח נקודה זו נמצא] שבכל ישראל יש להם נקודת יהודי טהור שאינה נפגמת, ועל זה מוסרין נפשיהו על קידוש שמו הגדול בכל לב, ויש שם [ברחמה צר, גם] בחינות מקור חיים, צדיק הנקרא עין, שהוא נובע תמיד אור ותשוקה והתלהבות לקל עליון ולתורתו ולמצותיו, וכו', ויש נגדו [בצד של היפך דקדושה] בית צר, תבלול בעינא דא רומי רבתא המחשיך העין, ותכהין עיניו, והמטמטם ומחשיך הלב, הצר הצורר, נגד צרור החיים שביסוד דנוקבא, ואז הצדיק יורד לקטנות וחשכות, עולם חשוך בעדו, ואין לו שום אור, לא מתורה ולא מתפלה ולא ממצות, ואילה רחמה 'צר', ומדוחק צער ויסורים ושעבור ועוני, לחם צר שהיה לחם, נמשך לחם ברוב רחמיו אור עצום, ויצא הדעת מן הגלות, ונתגלה להם אור וחיות אלהות, אור נפלא, זיו השכינה נועם השם, זיווג דגדלות וכו', לעבוד השם יתברך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל.

כאן גילה רבינו את אשר רמז לנו כבר בפרקים הקודמים כי האור העליון תתגלה אליו דוקא מתוך הצער והעוני, וכדוגמת מה שנתעורר אליו הבכיה והצער על גלות השכינה, ועי"ז נתגלה אליו השכינה הקדושה בדמות בתולה, היה כ"ז בהמצאו בבית בורסקי, מקום שלא היה יכול להתפלל שם והרגיש מצוק ומצור ועינוי נפשו, כי הצדיק שכל כונתו רצון הבורא, אזי בזמן שמצרים רודפין אחריו צרים שלמעלה הצר הצורר, וצרים שלמטה המצערין אותו בדוחק ועוני, מזמין לו הקב"ה נחש רשע גמור הנושך אותו בחרבות שבשפתיו בחרופין וגדופין, וכל פעל השם למענהו, והכל שלוחיו, ובכל דבר עושה שליחותו וכו', ונשבר לבו של הצדיק, ובא לבחינת אין ממש, ונחנו מה לגמרי, וגם שם מאמין שאין שום מציאות בלתי השם יתברך, ומקבל באהבה ושמחה, ונעשה הזיווג בקטנות ביחוד קוב"ה ושכינתיה, ומקבל הנשיכות והיסורין באהבה, ודומם ושותק, אזי ברגע ובהרף עין נמשך ישועות השם, ואתגלייא עתיקא קדישא, ואתכפין כולה, ואחר שנאמר והארץ תהו ובהו וחושך, שהוא הנחש המחשיך לשעתו, וממש טועם הצדיק טעם מיתה, ובלבד רוח אלקים מרחפת, רושם של רוח טהרה נשאר בו, ופתאום ברגע נאמר ויאמר אלקים יהי אור,

ונתגלה על הצדיק אור ונועם חדש, ואז מלכא טעם בתולה טעים, שנתחדש לו אור חדש כאילו לא טעם טעם מאורות מימיו, וזיו השכינה עליו, וממש טועם טעם עין לא ראתה, לא יכולהו הרעיון, ואי אפשר לפה לדבר, טעמו וראו כי טוב ה', אלו דבריו המאירין של רבינו הקדוש, ועוד הרבה יותר ממה שהעתקתי על הגליון כתובה על הספר, כאשר עיני כל רואה תחזינה מישרים.

אבל את אשר נוגע לעינינו להבין ולהשכיל, כי זו הנקודת ציון היא ביסוד דנוקבא, מטרוניתא קדישא, מדת המלכות, והיא אמא ציון השכינה הקדושה המתדמית לפני בניה בדמות אשה, והיא האילה הרחמנית על בניה דלית רחמנותא כרחמנותא, הבוכה וזועקת בקול צעקה אחר צעקה, להשפיע לבניה את כל צורכיותם. ועוד ידע האדם להיות הולך בדרך צדיק, כאשר יארע לפניו איזה צער ועוני, שיצילנו ה' ממנו, יבין עכ"פ כי לטובתו הוא, וידע ויאמין שאין שום מציאות בלתי השם יתברך, ויקבלו באהבה ושמחה, ועי"ז פתאום יבא אל היכלו, ויושפע עליו אור וחיות אלקות, אור חדש, מתוק האור לעינים מאוד, מעין עולם הבא, והוא חיזוק רב לכל בני ישראל לידע איך לעבור ימי הגלות, אשר אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, והכל פעל ה' למענהו, וכל חבלי הגלות, הם חבלי לידה, חבלי גאולה, נשיכת נחש המעורר את הלידה, תולדות מעשים טובים, לזכות לאור הצפון לצדיקים לימות המשיח ולעולם הבא, ויומתק האור לעינינו לראות בטוב ירושלים במהרה, ויראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשינו בישועתך באמת.

גודל צער השכינה מחמת מיעוט השפעתה

ועתה לאחר שנודע לנו כי אמא ציון היא השכינה הקדושה מלכות קדישא מטרוניתא דמלכא, הצמאה ומשתוקקת להמשיך שפע לבניה החביבים לה,

לתת טרף לביתה וחק לנערותיה, לבני ישראל חיילי המלכות, וע"ז הדבר היא מוסרת עצמה לבקש ולהתחנן לבכות בקול מר ובכי ויללה עד יחוס וירחם עליה ה' משמים, כאיל תערוג על אפיקי מים, שהיא עורגת וכוספת על אותם אפיקי מים שנתייבשו מקורה, שיומשך אליה ממימי החסדים, כן נפשי תערוג אליך אלקים, בודאי אנחנו בני ישראל בראותינו שפלותה ודלותה, נשתתף עמה ונזעק בקול מר עד אנה בכיה בציון ומספד בירושלים. וע"ז ראוי להעתיק מאמר נכון שכתב רבינו הקדוש בספרו הקדוש זוהר חי (פנחס דף רמ"ט) אשר ששמע משם הגאון מוהר"ר יצחק חריף, כי איל ואילה שניהם צועקים על המים, [כמאמר הזוהר הנ"ל דתרוייהו חד, ועל שניהם נאמר כאיל תערוג על אפיקי מים], ואילה חסידה בעת שעלמא צריכה למטר וגם בזה העת צריכה לילד, מניחה את צער שלה ומבקשת על המים, וזה הנקבה תערוג כאיל על המים, כי הזכר [שהוא האיל] אין לו לצעוק אלא על המים, והנקבה [האילה] תערוג על המים אף בעת שצר לה להוליד, מניחה צערה ומבקשת על צער העולם, כן נפשי תערוג אליך אלקים, מניח צערי וצועק על צער השכינה, אליך אלקים, ודפח"ח, ע"כ. ובכך בני ישראל מתוך עומק שפלותכם וגלותכם הרימי בכח קולך, שפכי כמים לבך נוכח פני ה', ואתחנני לפניו, החומל על דל חמול על דלותה, וראה שממותה ואורך גלותה, אל תקצוף עד מאוד וראה שפלותה, חדש ימינו כימי קדמוני כנאמך בונה ירושלים ה'.

ואתה אחי הקורא באשר צמאה לך נפשי אל הצרות ה', וחפץ אתה להשתתף בצער השכינה, לסבול את סבלה ולכאוב את כאבה, אשנה לך פרק אחד במשנת רבינו הקדוש, את אשר האיר לנו לדעת גודל עניה של השכינה הקדושה בימי הגלות, ובו יבין וישכיל קושי שעבוד גלות המר הזו יותר מהגליות שקדמוהו לפניו, וכך כתב רבינו בספרו הקדוש אוצר החיים מצוה ק"פ, כי השכינה מקבלת השפע לכל הנמצאים ומחיה את כולם, וזה לא יחסר לצורך קיום העולם, אף שאין נשמת הצדיקים, כי השכינה משפעת השפע המוטבע בה לפרנס הנמצאים, אך כשיש נשמות צדיקים יגרמו תוספת אור ושפע לכל הנמצאים, אך כשיש נשמות רעות יגרמו

מיעוט השפע באחד בשני בחינות, או שימעטו התוספת וישאר העיקר עב"פ השפע המוטבע, וזה לא יהיה נקרא 'גלות השכינה', שהרי השכינה מושפעת מטובה, אך נקרא גלות ישראל, ויש בחינה ב' לחוזק הפגם שוגרמו שיסתלק השפע מכל וכל.

והם הם שלשה גליות, אחד 'גלות מצרים' שבאו לתקן הקריין דאדם הראשון והטאו, ושבעים נפש היו קדושים, אז נחסר תוספת השפע לנמצאים ורק מעט דמעט, כמו קודם שהיה קדושים בארץ, אבל לא יתבטל שפע ההכרחי, וישפיע אור ותוספות אבל לא כבתחילה. אבל 'גלות בבל' אז פגמו הנשמות ונשפע השפע לריק ולבהלה, ונסתלק השפע מהקדושים במה שהיה להם תוספת מבחינות צדיק יסוד עליון, אבל לא נקרא זה עדיין גלות השכינה, כי לא פגמו אלא בתוספת ואור, אבל השפעות הכרחי נשפע לשכינה ולכל הקדושים אשר בארץ המה, כי גלות בבל לא היה הגלות אלא לנשמות שנטמאו, ובהכרח גורמין לשכינה לשומרם שיהיה עמהם בגלות אבל היא עצמה אינה בגליות, כי יש לה שפע הכרחי לצורך מזון הקדושים. אבל 'הגלות המר' הזה רוח סערה דאדום שזב השפע לשרים ולקליפות, זהו 'גלות השכינה' ההחלטי ולא צער לבד שתצטער מצרת ישראל ומטומאתן, שהקליפות לוקחין חלק שפעם ותוספת שלהם, אלא צרת עצמה הנוגע למדת השכינה כביכול ונחר יחרב ויבש.

ולחשיג קצת מאמרי קודש אלו, ולהבין מה הן ג' דרגות הללו שגלו ישראל גולה אחר גולה, נכון ללמוד בזה דברי החסיד בספרו הקדוש חסד לאברהם, אשר על דבריו הקדושים התייסד רבינו בביאור אלו הג' גליות, כמבואר מתוך דבריו הקדושים, והא לך לשונו הקדוש במעין הראשון עין כל (נהר כ"ד) כבר ידעת כי השכינה מקבלת שפע ואור הראוי לה ולחיילותיה, אשר הם הנמצאים כולם העליונים ותחתונים, והיא המחיה את כולם על ידי השפע שבא להם על ידה להחיותם ולקיימם, ושפע זה לא יחסר לה לעולם אף על פי שלא יהיה נשמות הצדיקים בעולם, כי בהכרח צריך לקיום העולם, והעד על זה קודם זריחת האור של אברהם אבינו ע"ה בעולם שהיה העולם ניזון אפילו לא היו צדיקים בדורות, והשכינה היתה משפעת השפע המוטבע לה

לפרנס את כל הנמצאים, אמנם אחר היות נשמות הקדושים בעולם והיו ישראל על אדמתן מקיימין כל התורה, אז לא לעצמן לבד יגרמו הטובה והארה אלא גם את כל הנמצאים, כולם שבעים משפעם וטובתם יותר מלפניו קודם שהיו הנשמות בעולם, אמנם בהיות הנשמות חוטאים ופוגמים חם וחלילה ונפקרים הם לרעה למעלה, אז ימשוך רעה אל הנשמות ולכל הנמצאים, וזהו באחד משתי בחינות, או שלא חטאו כל כך אז גם כן לא יחסר אל הנמצאים רק תוספת השפע שנתוסף להם מצד שלמות הנשמות והם קודם שפגמו, אמנם השפע המוטבע להם לא יחסר, ואז רק יהיה גלות ישראל על פשעם, ובחינה השניה אם פגמו כל כך עד שלחזק הפגם יסתלק השפע מכל בחינותיה וחיילותיה מכל וכל.

והנה ג' גליות שהם במציאות זה קשה מזה, האחד הוא 'גלות מצרים' שאז הנשמות הקדושים שהם ע' נפש דישראל לא פגמו כלל חם וחלילה, ואדרבה השכינה ירדה עמהם לתיקון העולם, וגלותה היה כעין יסורים של אהבה בסוד תיקון העולם, ואז השכינה עמהם בגלות, ובלי ספק היא מצטערת, והטובה הנמשך להנמצאים אינה בשלימות אחר שהיא בצער עם ישראל, אבל עם כל זה השפע היה נשפע לכל הנמצאים. והשניה 'גלות בבל' ואז פגמו הנשמות ודאי, אמנם פגם ההוא לא גרם רק גליות לעצמן, ושאר הנמצאים היה להם שפעם, עם היות שלא היה להם כל השפע בשלימות מפני הפגם שגרמו, שיותר רע הוא היות הנשמות פגועות, יותר ממה שלא היה כלל, והשכינה שם עמהם בגלות לשמרם, והיא עצמה אינה בגלות שהוא השפע הניתן לה לקיומה ולקיום כל הנמצאים כולם. והשלישית היא 'גלות בבל' הזה שכבר פגמו הנשמות עד שהשכינה גלתה ונסתלק ממנה השפע בכל הבחינות, וזהו גלות רוח הקודש ההחלטיי ולא צער לבד שתצטער מצרות ישראל, אלא צרת עצמה הנוגע למדת השכינה כביכול, וזה לא היה בגלות בבל [הראשון] כי אם בגלות בבל אחרון הזה, כמו שכתוב בתיקונים בפסק ונהר יחרב ויבש על ענין שפע הנזכר לשכינה, ופירוש יחרב בית ראשון, כי יחרב מלשון חרבו המים שאינה יבישות כי אם

נגיבות, ומכל מקום נשאר קצת לחות, ויבש הוא בית שני שנתייבש מכל וכל כי נסתם צינורות השפע מכל וכל.

וזהו טעם צרות התכופות זו לזו מה שלא היה כן בכל שאר הגליות, וזהו הבחינה השלישית, כי ביותר נקל הוא נלקה עתה בדין ממה שהיתה בגלות בכל כנזכר, כי בגלות בכל לא היתה השכינה עמם רק כדי לשמרם בלבד ולכן היה לה השפעה בכל יום, אבל עתה שנסתלק השפע מכל וכל ונקרא סוכת דוד הנופלת, שמשמעותה כי לעולם חס וחלילה נופלת מטעם כי נסתם השפע ואינו שופע למטה זולת מה שאנו אוכלין הספיחין וספיחי ספיחים וכן תמיד, מאותו שפע שהיה נזרע בה קודם עת הגלות, ולכן העולם חוזר לאחור, וזה סוד נופלת שמשמעותה בכל יום חס וחלילה נופלת, כי אין לך יום ויום שאין קללתו מרובה מחבירו, וכל עוד שהולך השפע מתמעט חזקו כענין הספיחים שיש להם חיזוק, וספיחי ספיחים הם יותר מועט, וכל עוד שהולך הוא מתמעט, עכ"ד הקדושים.

אלו הם הדברים שהעתיקם רבינו בקוצר דברים, וככל שנתבונן עליהם בכה תבכה עלי נפשי, ובמר לבי עלי נפשי תשתוחח, אוי לנו שכך אירע לנו, ואוי לנו כי עד היכן פגמו עונותינו, כי לארץ הושלכו משכנותינו, ואמנו, האמא ציון, השכינה הקדושה, מטרוניתא דבעלה, היא מושפלת ועניה בדלות ודלי דלות, מרוב עונינו וחטאינו, ולא זו בלבד שנשלחה עמנו בגולה, אלא בכל יום ויום העובר עלינו בגלות, שפעה מתמעטת והולכת, עם בני ישראל שמעו נא אל קול קריאת אמכם, הקוראת אליכם מתוך חמלה רבה ויתירה, עורו נא והתעוררו לשוב בתשובה שלימה, להקים סוכת דוד הנופלת, להחזיר העטרה ליושנה, ויטיב לה חסדך זה האחרון מן הראשון, להרבות לה מוהר ומתן, בשמחת עולם על ראשם, שמחה שמעולם על ראשם, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות.

ובהאי ענינא הוסיף רבינו במקום אחר להשכיל על הדבר, וכתב בזה"ל, וחכמתו יתברך שעשה הזיוג של חיות וקיום העולמות לצורך הכרחי לא תלוי במעשה התחתונים וכו', ונעשה זה מעצמו שלא על ידי מעשינו, לא

היה זה אלא בחכמה נפלאה, כי אם היה הזיוג הזה תלוי במעשה התחתונים, אזי אם ח"ו התחתונים יריעו מעשיהם יתמעט השפע ההכרחי של השכליים הקדושים ויתרבה השפע בסט"א עד שיחיה חורבן עולם חלילה, ולכן שפע זאת אינו תלוי בתחתונים אם ייטיבו או יריעו, ומעתה הקליפות אינם לוקחים מזה השפע אלא מעט כפי הראוי להם בגזירות אין סוף ורצונו הפשוט חוק ולא יעבור, ומשורש ועיקר אין להם יניקה. אבל בחינות התוספת שפע שנשפע ע"י מעשה התחתונים אם ייטיבו או יריעו, מזה יש להם חלק אם יריעו חלילה, והתוספת הזו יכול להסתלק למעלה, ואף שגורם החטא הגדול שהתוספת הזו עומד בסט"א ר"ל, אעפ"כ כיון שהוא תוספת, בנקל ע"י תשובה יכול להסתלק, מה שאין כן אם היו יונקין מהעיקר חלילה נאמר עליו כל באיה לא ישובון.

וזהו גלות המר הזה גלות השכינה' ההחלטיי, ולא צרות לבד שנצטער מצרות ישראל אלא צרת עצמה הנוגע למדת השכינה כביכול, בסוד ונהר יחרב ויבש על ענין שפע הנזכר לשכינה, שגורם להם עוני וירידות דלי דלות שנתייבש המקור מכל וכל, עכ"ד המטיפין אור על דברי החסיד בעל חסד לאברהם, לעורר עצמינו מתרדימת הגלות, להתבונן בנפשינו גודל צער השכינה עד שאפילו שפעה ההכרחי נמי שלטו בה ידי זרים, והוא צער גדול עד מאוד, בהיות כל תשוקת וחפצת השכינה הקדושה היא להשפיע לתחתונים, כאשר למדנו בהרחבה בפרק הקודם לו, וכאיל תערוג על אפיקי מים, להרוות צמאונה ורעבונה, ממימי החסדים של בעלה ז"א, וכל זה נמנע ממנה בהיותה בגלות, עד כדי שגם משפעה ההכרחי המוכרח לקיום העולמות, נמנע ממנה.

וכאשר ישכיל המתבונן על הדבר בדברי רבינו הקדוש בספריו הקדושים המלאים מזה, ימצא לאור אלו הדברים ביאור נפלא מדוע השכינה הקדושה בגלות היא בבחינת ד', דל"ת, דלה ועניה, מפני מיעוט השפע שנשפע בה בהיותה בגלות, ובהכרח שתצטרך לסתום מעיינה, כי בהיותה למטה נפולה בין הקליפות, היא שומרת על מקורה והשפעתה שלא יינקו ממנו החיצונים, כלשונו הטהור בספרו אוצר החיים, כי המלכות בעשיה בעמקי הקליפות,

והיא בגלות בחינות דל"ת, דזמנין ה' וזמנין דל"ת, ודל"ת הוא [כשהזיווג] בבחינות אחר באחר, שיש אחיזה להקליפות, ואז מראה עצמה עניה ודלה שלא ליתן, כטעם [הרמז בצירוף] אתוון ד"ק [מאותיות א"ת ב"ש], שהקו"ף [הרומז אל החיצונים] פושט זנבא כנחש, אזי נעשית דלה, [אות ד'] וכשהיא חוזרת פנים בפניה שוה אליו נקראת ה"א, ועל זה מורה שם יהודה, [כי פעמים היא דל"ת ופעמים היא ה"א], ואחר של דל"ת זה נופלת בקליפות ומחיה אותה בדלותה, בסוד מלכות דעשיה שהיא בלועה בעמקי הקליפות דעשיה ושם הרע מרובה.

ותדעו אחיי שסוד אות דל"ת אף שהיא מעורבת בקליפות, אעפ"כ אות דל"ת מורה על הקדושה, וכל זמן שאין פגם בתחתונים בעבירות ובעבודות זרות שלא לשמא דקב"ה, אז דלת דמלכות הוא בסוד שהיסוד מתחבר עמה [היו"ד קוצו של דלת מתחבר עמ הד'], ונעשית דל"ת אף שהוא בעמקי הקליפות, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אח"ד, אתוון [דסופי תיבות שמ"ע אח"ד הוא] ע"ד, [להורות] דלא חליפת היא ובנהא באל אחר ר"ל, דהיינו שלא נתערב בהם כח הרע דאל אחר. אבל כשיש פגם בתחתונים ואין להם יראה קדושה ועבודה קדושה הרי עושים מאות דל"ת זה אות רי"ש, והרי הוא עובד עבודה זרה אל אחר, ואות זה הוא אתוון דשקר, קשר רשעים. וכשישראל עושין תשובה מחזירין כח רי"ש זה קליפות נוגה רישיה דדהבא, ומחברין אותו עם הדל"ת, ונעשה כולו קדוש, בסוד 'ויהודה' סוד יהודה הנ"ל [אשר רומז למלכות דעשיה, דל"ת וה"א] עוד ר"ד עם קל', שבכח דל"ת שבשמו [יהודה] החזיר את הרי"ש גם כן לקדושה, יעם קדושים נאמן, שכל אמונתו ויחודו עם קדושים בסטרא דקדושה, ובזה החזיר את כח רי"ש ג"כ לקדושה.

ודעו אחיי שהרי"ש כשהזרה לקדושה בסוד ד"ר, אזי מבואר בזוהר שיר השירים, אזי אתפרעת לנטלא בלא כסופיה [שהקדושה נוטלת שכרה ללא בושח], כי הנהגה זאת אי אפשר אלא על ידי כח הצדיקים בניה המחזירין למרא קמא הדרא ארעא והדרא פירי, [שמחזירין הכל אל שורש הקדושה] ובזה זוכין לת' עלמין דכסופין, מאתיים על התורה, כי על ידי לימוד

התורה מקיימין הנהגה בבחינות ד"ר, בסוד דירת בית, כי בלימוד התורה מכניעין הקליפות תחת יד הקדושה, ולפעמים על ידי עונות אין אדם ד"ר עם נחש ונעשה בחינות ר"ד, שהרי"ש מושלת בכח דל"ת הנפולה, אזי מוסרין נפשיהו על קדושת שמו הגדול, כמו שעשו הרוגי מלוכה, ובזה זוכין [לעוד] מאתיים על קדושת שמו, וכשהרי"ש חוזרת לקדושה אזי השכינה נוטלת השפע בלא כסופיה ובושה אלא בהארות פנים מצידקת בניה.

ובעת החורבן שהדל"ת דקדושה נמסור בידם כל כך עד שהרי"ש דקליפה ינקה מכה הדל"ת מיסוד ומלכות שבה [דהיינו הד' עם קוץ היו"ד שעליה], ואז קונן ירמיהו בד"ד ישבתי, איכה ישבה בד"ד, שגם בקליפות יש בחינות ב' דלתי"ן כי גם הרי"ש דקליפה נעשה דל"ת, ולעתיד יחזור הרי"ש דנגה עצמו אל הקדושה בסוד ד' בד"ד ינחנו, ב' דלתי"ן, כי גם הרי"ש דקליפה רישיה דדהבא דקליפות נוגה יהיה בבחינות דל"ת, ואז אין עמו אל נכר.

הארבנו בכל זה מפני רוב החיזוק אשר יש בהם עבורינו בימי הגלות, בימי השפלות והדל"ת, בימים הללו שחדלו נביא וגם חזון, ונתמעטה ההשפעה, ובדל"י דלו"ת אנו מתקיימין, אל יתדמה האדם ויחשוב בלבו כי מה התועלת בעבודתו עתה, כאשר ממילא השכינה הקדושה מושפלת עד לעפר ונחרבה ונתיבשה מעינה להשפיע עלינו שפע דקדושה, אבל בראות דברי קודש אלו היוצאין מלב טהור וקדוש שמסר נפשו עבור צער השכינה, יתחזק ויתאמץ כל גבר מתניו, כי אדרבה ואדרבה, דוקא בימים הללו שהיא בחינת דל"ת הרי עתה נוטלת עלינו העבודה, כי הדל"ת היא סוד הקדושה, וחובה עלינו ליזהר שלא תיפגם הקוץ של הד', שהוא השומר על הדל"ת שלא ינקו ממנה החיצונים, ותהיה כולו קודש לה', ובכוחינו לעשות מאיכה ישבה בד"ד, להפכה לה' בד"ד ינחנו, שיהא כולו קדושה, וגם הרי"ש דקליפה יהפך לדל"ת דקדושה אדי"ר במרום ה'.

וכבר העיר על כך החסיד ר' אברהם אזולאי בספרו חסד לאברהם, בהמשך דבריו המובאים לעיל, וז"ל ואם תאמר כיון שנסתם שפעה בכלל אם כן מה יתן ומה יוסיף העוסק בתורה ובמעשים טובים, או אם יפגם חס וחלילה, ויש לומר כי העושה מצוה בעת הזאת הוא עושה סמך אל השכינה, ומושך לה שפע קצת כמו זיעה בעלמא, ועם כל זה יש לו שכר טוב בעמלו, ועל זה נאמר שישו אתה משוש וגו', כי הוא עושה לה סמך, ואדרבה שכרו יותר גדול, והעד על זה בת שרים בהיותה יושבת בהיכל אביה השר, ואחד מעבדיה יעשה לה איזה עבודה, ודאי תשלם לו שכר, אבל לא שכר כל כך כמו שאם תהיה חוץ להיכל השר בדוחק בגלות, ואם העבד יתן אז אפילו דבר קל כמו עשב לח להבריא נפשה, הוא חשוב בעיניה מכל אילי נביות אשר היה בשעת רוממותה, עכ"ד, ואלו הדברים הם מזור ומרפא לנפש השבורה הרובצת תחת עול הגליות, להחיות נפשה ולהלהיבה בלבת אש קודש, חזקו והתחזקו לעשות רצון בוראכם, כי הפיץ ה' בעבודתכם, והוא משתוקק וכוסף לכל עבודה קטנה וכל פעולה שיעשה היהודי למען שמו יתברך.

עד היכן הגיע שורש פגם החורבן ואופן

תיקונו ע"י עבודתינו

ולאור הדברים האלו שזכינו ללמוד בתורתו הבהיר ובמשנתנו של רבינו הקדוש, להתבונן מעט בגודל צער השכינה וכאיבה בימי הגלות, ועד כמה הדלות של השכינה הוא ענין הנוגע ללבו של כל יהודי באיזה מצב שהוא, ואת אשר מוטל על כל אחד לעשות למענה, וכל עוד עודנו בגלות שבוי בין האומות, יאיר לה וישמחנה במצות ומעשים טובים שיעשה למען שמו יתברך, וכן ישתדל בכל עוז לאוקמי שכינתא מעפרא, למהר פדותה ולהחיש

גאולתה. מעתה נוכל בס"ד להבין ולהשכיל ולו במעט במשנתו של רבינו אשר המשיך אור עליון למטה בתחתונים, ובימי הגלות החשוכים הציץ אור נעלם אור אין סוף ב"ה להלהיב בה נפשינו רוחינו ונשמתינו, ומצא בתוך החושך את האור הנעלם המוסתר בתוכו, ובקול חוצב להבות, חרט עלי גליון את חובתינו בימי הגלות, להכיר ולגלות את ההסתרה, ופירש ולא סתם בבהירות ובברירות למען הצל נפשם מהטעות והשגגה, כי השכת הגלות איננו רק הסתרה על האור, וככל שיכיר וישיג האור המסתתר בתוך עומק החושך, בטל ומבוטל ממילא כל ההסתרה, ובכך יוכל לעבור כל הקושיים והנסיונות, ויוכל לעבוד את בוראו בהתרוממות נפש עילאית, ללא שום כל מונע ומעכב.

ובכדי להבין אמיתות הענין לאשורו, נפתח לפנינו בעזרת החומל על דלים, פרק חדש במשנת רבינו, והוא פרק עיקרי ויסודי בהבנת ענין החורבן והגלות, להבין ולהשכל עד היכן שורשו של הפגם הגיע, ויובן לנו בתוך דבריו הקדושים הרבה יסודות במסתורי הבריאה, וכאשר יתן האדם לבו אליהם, ידע את אשר מוטל עליו לעשות כדי לקרב הגאולה, הגאולה כללית והגאולה פרטית, וישמח במצות קונו על כל אשר זיכהו ליטול חלק וחבל בעשית רצון קונו ולגרום נחת רוח למעלה, כי אין שמחה לפניו יתברך יותר מזו השמחה הנגרם ע"י מעשה האדם יהיה מי שיהיה בעשית מצות ה' למען כבוד שמו יתברך, ומכין מקום ראוי עבורו להשרות שכינתו בתחתונים.

והנה רבינו הקדוש בספרו אוצר החיים מצוה קפ"ד הרחיב הענין בעמקות נפלאה, וחלקנום לכמה סעיפים, ונבאר אחד אל אחד. ואלו הם תוכן דבריו הקדושים, ודע שיש שלשה בארות דיצחק, [כדאיתא בפרשת תולדות, ואלו הם עשק, שטנה, רחובות, והם רומזים לג' הבחינות אשר ביסוד דנוקבא, חיצון, אמצעי, פנימי] אחד מנתיב החיצון הנעשה מאור החיצון, [וע"ז הבאר נאמר] ויריבו רעי גרר לאמר לנ"ו המים, שאוחזין בשם אלהים העולה לנ"ו, [כי בכלי החיצון הזה יש לבחינות החיצוניים כח לינוק ממנו], ואז שם הבאר עשק בסוד דמעת העשוקים. ויש עוד חותם פנימי [והוא

הבאר השני אשר חפר יצחק] ויריבו גם עליה, כי גם לשם עדיין יש להם אחיזה, ונקרא שטנה.

ושתי אלו הבארות נחפרין [ע"י עבודת בני ישראל] בר"ה ויוהכ"פ, ולכן ביוהכ"פ נתבטל קליפה שטנה היונקת מבאר הזה, ולית ליה רשות לאסטוני, ועל ידי שוחר של עזאזל נמתק ואז נגמר הבאר, והם שני כלים היצון ואמצעי [של יסוד דנוקבא], ובשני כלים אלו מחוברין [עדיין] זעיר ונוקבא אחר באחר מפחד הקליפות הנקראים עשק ושטנה [ובהיותן אחר באחר אין הקליפות יכולין לינק מהם], כי עשק הוא העת רעה, [עש"ק עולה כמס' ע"ת], אשר עליהן נאמר ערו ערו עד היסוד בה, [שהעשק רוצה לפגום בכלי היצון של היסוד], וכאשר רצה המלכות להעלות מ"נ נכללין כל אלקים דקדושה שם ביסוד, וכשיש פגם אז אוהזין אלהים אחרים בשורשם ויונקים בסוד הכללות, [כי כשיש פגם יכולין הם ליכלל עם האלקים דקדושה ח"ו, כאשר יבואר להלן], ואז 'אלקים באו גוים בנחלתיך' נחלת הקודש ונחרב המקדש, אך [מכל מקום] אין שולטין בעקרו, [כי כל שיניקתן הוא רק מכלי היצון, אז לאחר שנמשך לחיצוניים הדם טמא, הרי בכלות הדם תיכף אזלה לה הקליפות].

אבל חטא החורבן וחטא אדם הראשון גורם גלות השכינה בתוך שבעים אומות לברר מהם הטוב מה שנתערב ברע, כיון שנחרב מקומה [שע"י חטא החורבן נגרם קלקול גם בחותם הפנימי, שהוא כלי האמצעי, ועי"ז נתערב טוב ברע], אף שקדושה שם אף בימי חורבנה, כי לא שלט דם טמא וקליפה אלא ברגע של החורבן אבל אח"כ פסק הדם, [וא"כ אין כח לחיצונים לינק ממקור הקדושה בימי הגלות, מ"מ הרי נתערבו כבר טוב ברע ומעתה צריך לבררם], והתחילו ימי הגלות לתקן כלי המ"נ כלי אמצעי [של יסוד הנוקבא] ציון, לברר הבירורים, וגם על [כלי זה] יש קטרונים בסוד שטנה.

ונמצא שעיקר הפגם והחורבן הוא בנקודה החיצונה פה שלמטה הכלי היצון, וכן ירושלים היצון למראות עין נחרב, אבל הפנימי אשר פעת

ה' מקדש ה' בוננו ידיך לא נחרב חם מלהזכיר, והיא בנויה בשמי מרומים בשחקים, אעפ"כ לא אבא בעיר [שלמעלה והיינו הנקודה הפנימית, עד אשר אבא אל מקדש שלמטה, שיתברר הכלי האמצעי לטוב ויתוקן הכלי החיצון בשלימות], ולכן היו הכרובים מעורים זה בזה בעת החורבן, לרמז כי אף בעת החורבן לא יתפרש מינן ולא נפרש מינך אדון הכל יחיד ומיוחד חום ורחם עלינו, עכת"ד הקדושים.

ובספר מעשה אורג על מעשר שני, המתיק רבינו על פי זה את טעם הענין שקבעו להתענות על החורבן דווקא ביום תשעה באב, ולא ביום עשירי אע"פ שביום זה היה עיקר שריפת הבית, וכתב רבינו בזה"ל, כתיב הבית הזה יהיה עליון, שכל אבני הבית וחומת ירושלים עלו למעלה ברגע וניגנזו, והשריפה לא היה אלא למראית העין משרפות סיד שהביאו השדים, ולכן לא קבעוהו בעשירי, כי בעשירי לא נשרף כלל אלא אבנים חיצוניים, עכ"ד הקדושים, ועדיין הדברים סתומים וגנוזים, על איזה בחינה נאמר שנתעלה למעלה, ועל מה שפך חמתו, ואלו הג' בחינות שחילקם רבינו לג' בארות, למה הן רומזות, ובמה תלוי תיקונם ע"י עבודתינו.

אמנם אלו הג' בחינות שהזכירם רבינו, על כל אחד יש להרחיב בו יריעה שלימה, אמנם אנן דרך קצרה נבחר, ובתחילה נעתיק מדברי פה קדוש מרן האר"י החי, את אשר נוגע לנו להבין עד כמה החטא גורם לקלקול הכלי החיצון אשר הזכירו רבינו בקוצר אמרים, וכך איתא בשער מאמרי רשב"י בדרך קב"ח ע"ב, כי כל הספירות יש בהם שתי בחינות אור פנימי, ואור מקיף חוצה להם סביב והוא מקיף לכל ספירה וספירה, והנה עוד יש בחינת אור אחד מחוץ אל האור המקיף הנזכר שבין חלל אור המקיף של ספירה זו, לאור המקיף לספירה האחרת, והוא בסוד שם אלקים, והאור הזה מתפשט מחוץ לאור המקיף של החכמה דאצילות ומשום ולמטה עד סיום עולם העשיה, בדרך התפשטות האור של הספירות [זה למטה מזה] עד סיום עולם העשיה. וכל זה האור שהוא מבחינת שם אלקים, הוא בסוד הקדושה ונקרא אלקים קדושים מן העשיה עד רום האצילות. אבל בסוף סיום אלו השמות של אלקים קדישין המסתיימין בסוף העשיה שם נאחזים הקליפות, הנקראים

אלהים אחרים, והטעם הוא לפי שהם נאחזין בשם אלקים שהוא באחורים של הספירות כנזכר, וזהו אלהים אחרים לשון אחוריים והבן.

ודע כי זה האור הנקרא אלקים כנזכר, הנה הוא סוד הגבורות כולם דו"א ונוקביה, ובעת זווגם יחד של ז"א ונוקביה, אז נכנסים אלו האלקים קדושים בנקודת ציון יסוד שבה, שהם סוד ה' גבורות מנצפ"ך כנודע, ומתמתקים שם ע"י החמשה חסדים שנותן בה הז"א כנודע, ואם ח"ו ישראל חוטאים למטה, גורמין כי כמו שלצורך הזווג צריך שיתייחדו פנימיות העשיה והיצירה והבריאה והאצילות לצורך הזווג, [שהעשיה נכלל ועולה ביצירה, ושניהם יחד נכללין ועוליין בבריאה, ושלתן נכללין יחד ועוליין באצילות], ואז גם מתייחדין אלו האורות של אלקים הנזכר, ומתעלים ונכללין דרגין בדרגין, עד שנמצא כי גם הקליפות הנקראים אלהים אחרים, העומדים בסיום אלקים קדושים, מתקשרים שם עמהם, ואז כאשר מזדווגים ז"א ונוקביה דאצילות הקדוש, ונכנסין אותם אלקים [קדושים] ביסוד שבה, בסוד החמשה גבורות כנזכר, וכיון שהקליפות מתקשרים ונכללים בסיום אלו האלקים קדושים, נמצא ח"ו דומה כאילו הם עצמם נכנסו שם ביסוד הנקבה, והטילו בה זהמא. עי"ש הענין שנזכר בפסוק ושפחה כי תירש גבירתה, וח"ו אין הכונה לומר שהקליפה עצמה עולה עד שם, רק שבערך שנכללין הקליפות ההם באותו אלקים קדושים אשר עומד מחוץ לספירות מסוף העשיה עד רום האצילות, לכן אנו אומרים כי ח"ו נחשב זה וכו' כאלו שפחה תירש גבירתה, עי"ש הענין ביתר אריכות ובעוד כמה מקומות, ואנכי את אשר נוגע לעניננו העתקתי.

ומזה תבין דברי אלקים חיים אשר גילה רבינו הקדוש במצוה זו, שורש פגם החורבן הנגרם רח"ל ע"י החטא, וז"ל כי יש אור פנימי ואור מקיף, ואור היצון של שמות אלקים קדושים עד סוף עשיה, בכל עולם יש ק"ך צרופי אלקים, ומשם ולמטה נמשכין הקליפות הנקראים אלהים אחרים, דם טמא, יראה רעה, רצועה בישא, אמנם סוד אלקים קדושים הנ"ל הם הגבורות דזעיר ונוקבא, כי בעת הזיוג עאלו [נכנסו] אלו אלקים קדושים בנקודת ציון שבמלכות [שהוא היסוד דנוקבא], והם סוד הה' גבורות, ומתמתקים ה'

גבורות מנצפ"ך בה' חסדים, [כמבואר דהה' חסדים הנמשכים מהז"א ממתיקים אלו הה' גבורות], אמנם על ידי חטא ופגם ומומא בישראל נכללין דרגין בדרגין עד שנכללין אלהים שהם הקליפות שרוצים לינק מהאור הגדול וכו', עי"ש כל הענין, והוא תמצית הדברים המבוארים בדברי האר"י הקדוש, ואין כאן המקום להאריך בהן, אלא מעט מן המעט כמציין מן החרכים, למען ידע האדם להזהר ולהשמר לבל ישל, ויקלקל ח"ו צנורות הקדושה וההשפעה הטהורה, וכל זה הוא אשר נעשה בחטא החורבן בכלי החיצון, וע"ז מקונן המשורר נעים זמירות ישראל, אלקים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלים לעיים, אולם אם מחמת פגם זה לחוד, מה שהיה כח לחיצוניים לינוק מהקדושה, הרי כל שהפסיקו לחטוא תחזור הדבר ותנקה מכל חלאה וזוהמא, ואינה נפגמת ח"ו אלא לשעה.

אבל עיקר פגם החורבן שנמשך ע"י החטא, כאשר הוא חוזר ונשנה ונשתלש בזה אחר זה, אז נגרם הקלקול גם בבחי' פנימית המ"נ של הנוקבא עצמן שהוא הבחינה השניה שהזכירו רבינו, וכאשר נבין ונעמוד על שורש זה הענין נכיר ונדע עיקר עבודתינו בימי הגלות, לתקנו ולהחזירו לשרשו שבקדושה, כי תכלית היותינו בגלות היא למען התיקון, לתקן את אשר פגמנו ולהשיב הכל לאיתנו הראשון, ולזה הצורך הוא עיקר תכלית ירידת השכינה עמנו בגלות, כדי לסייע בעדנו בעבודתינו, כי אמנם אין המלאכה הזו קלה היא עבורנו, אבל סיוע רב ועצום מסייעין בעדינו, ולאז בכל עת מרגיש האדם הסיוע הרב הנשפע לו ממרומים, אבל כאשר נלמוד יסוד ושורש הדברים בהיותם כתובים בכתבי הקודש מפוזרים בכל ספרי רבינו הקדוש, ידע וישכיל האדם את הדבר לאשורו, ויתחזק ויתאמץ האדם בכל כוחו להשלים המעט דמעט אשר נשאר לפנינו, כי אנו נמצאים כבר בסיומן, כאשר בישר לן רבינו במצוה זו בזה"ל, והשכינה נכנסה בגלות ומתלבשת בתוך עשר ספירות דמסאבותא [דטומואה], בסוד ומלכותו בכל משלה, וגם נשמות הצדיקים גלו ונתלבשו תוך הרע, וכפי בחינות אבר שהשכינה מתלבשת שם, כן יהיו בחינות הנשמות המתבררין, עד שימצא בדור האחרון שהשכינה ברגלים, וכשיגמרו להתברר יתי משיחא, וזהו

חיזוק עבורינו הדור האחרון לשים נפשינו בכפינו, לעשות הכל למען תיקון הנפזרים וקיבוץ הנדחים, ובא עת לחננה כי בא מועד.

ונמשיך עוד מעט מאמרי קודש, להאריך מעט עד כמה גודל רחמנות האב על הבן, אשר כל עיקר תכלית ירידת השכינה בגלות הוא רק למעננו, כדי לסייע בעדינו בהעלאת הניצוצין הפזורים, ולבל נטמע ח"ו בתוך הרע, וז"ל, ובוזה תבין למה גלה ישראל, אך הענין כיון שישראל חוטאים נתערבו הנשמות תוך הקליפות והשכינה עמהם שהוא אש אוכלה, ומושכת אותן הנשמות מן הקליפות, ודע שהחיצונים הם פפולת ושיורי שבעה מלכי אדום [שמתו בעת השבירה בתחילת בנין ותיקון העולם], והם נקראים מות, ואמנם הטוב הנתברר מהם נקרא חי"ם [העולה כמספר] ד' פעמים טוב, ויש להם [להחיצונים, כל עוד שלא נתברר מהם הטוב] חיות ומזון ושפע, ובהסתלק הקדושה [מהחיצונים הרי הם] מתים, כטעם ה' ממית ומחיה.

והענין כי אי אפשר שהנשמה הקדושה הגם אשר תחטא ותלך בתוך הקליפות, אעפ"כ לא ידה ממנו נדה כתיב, ולכן בהכרח ממקום קדושתו מנמשיך מזון לאותן הנשמות, ובהיות השכינה והנשמות ביניהם ודאי שיונקים שפע רב, ולכן כל מגמתם להחטיא את ישראל ויטמאו את המקדש, ויהיה חורבן ופרישה, אף שאח"כ אזלה לה הקליפה, אחר שתטהר ותנקה מחלאה וזוהמא, [כנ"ל, שלאחר הסיר החטא, אין עוד יניקה לקליפה], אעפ"כ [הרי הם גורמין בזה שיתערבו עוד טוב ברע, ומחמת כן] לא נבנה המקדש והשכינה בגלות, עי"ש עוד מתק לשונו.

והדברים מאירים ובהירים לן מחד גיסא לידע את הסיוע הנעלה העומד לצידנו לסייע לנו בכל עבודתינו, אבל מאידך גיסא יש בזה התעוררות רב ועצום לעשות למען השכינה הקדושה המושפלת עד לעפר, 'אני ה' השוכן אתם בתוך טומאתם כתיב, ולא בטומאתם הלילה, אלא 'בתוך' כי נמשך אויר קדוש לצורך שמירת ישראל, והמלך והמלכה גולים עם בניהם' ואם כל צערה וכאבה היא למעננו, ובכל צרתם לו צר, שכינה מה אומרת קלני

מראשי קלני מזרועי, בודאי יתעורר כל לב אשר רוח בו, לכאוב את כאבה ולהצטער בצערה, כי גדול כים שברה מי ירפה לך.

ואת זאת נשיב אל לבנו, לידע תכלית עבודתינו בימי הגלות, איך לעלות השכינה הקדושה למקומה, להחזיר העטרה ליושנה, ולהקים סוכת דוד הנופלת, והוא ע"י שנתעורר בעצמינו לחשוב מה הן אותן בחינות פנימיית המ"נ עצמן, [הכלי האמצעי] אשר לצורכה אנו נמצאין בגלות לבררה וללקטה ממה שנתפזר ממנה בתוך הקליפות, ונתעמק בהבנת הענין במקורותיהם ושרשיהם.

וראשית דבר נלמוד בזה מאמר התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי בספר הבהיר הזוהר הקדוש, על הפסוק (שמות ל"ח כ"ח) ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ויום לעמודים, אמר רבי יצחק, לא ידענא, אי דא עבידתא דקדש או חול, [איני יודע אם אלו האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים הם ממעשה הקודש או של חול], בגין דכתיב ואת האלף, דהא כתיב הכא האלף, וכתיב התם האלף לך שלמה, מה להלן [מש"כ אצל שלמה] האלף חול, אופ הכא האלף חול. אמר ליה [רבי אלעזר לרבי יצחק] לאו הכי, [כאן לא איירי בשל חול], דאי הוא הוה חול, לא יתעבד מנייהו ויום, [שהוא עבודת הקודש] וכו', האלף דהתם [הכתוב אצל שלמה] אינון חול דכתיב האלף לך שלמה, ודא איהו חול בגין דכל חול לאו איהו בסטרא דקדושה כלל, חול איהו מסטרא אחרא מסהבא, ועל דא [מאחר שכל חול אינו בצד הקדושה כלל], הבדלה בין קודש לחול, בגין דבעינן לאפרשא בין קודש לחול, וכו', [כי צריך להבדיל בין הקודש לחול].

ועם כל דא אף על גב דפרישו, [אע"פ שהם מוכדלים], אית לקדש מן החול, [הקודש יש לו חלק המתברר מן החול], חולקא חדא אית ליה בקדושה מסטרא דשמאלא, [חלק אחד יש לו בקדושה שנתברר מהסט"א], הדא הוא דכתיב האלף לך שלמה, דאינון אלף יומי החול, 'ואינון יומי דגלותא', [אשר מתברר מהחול אל הקדושה], כמה דאית אלף יומין דקדושה, הכי נמי אלף יומין לסטרא אחרא, ועל דא אתערו חברייה, [ועל זה נתעוררו החברים], אינון יומין דגלותא

אלף שנין הוּו, [שלכך ימי הגלות הם אלף שנים, כנגד אלו האלף יומין דסט"א המתברר אל הקודש], ועל דא אית אלף ואית אלף, ואינן אלף שנין דגלותא, אף על גב דישראל יהון בגלותא ויתמשכון יתיר [כי גם אם יתמשכו ימי הגלות יותר מאלף שנים] בהני אלף שנין יתמשכון, [הכל נחשב בתוך אותן אלף שנים], דאינן אלף יומין דקאמרן, ע"כ.

וכתב עלה מרן האר"י ז"ל בספה"ק עץ חיים, גם בזה תבין ענין הגלות שהוא אלף יומין דחול הנזכר בזוהר פרשת פקודי (רכ"ז ע"ב), והענין, כי הם ה' חסדים, כל אחד כלול מק' הרי ת"ק כמנין כת"ף ימין, [כת"ף עולה ת"ק], וה' גבורות כמנין כת"ף שמאל, הרי אלף, ובהיותן בעץ הדעת נקרא אלף יומין דחול, יען כי שם הוא טוב ורע, שהם בר ותבן, וכשמנקין התבן נשאר חולין, ואם לאו טבל, [מלשון] טבלא, [נוטריקון] לא טוב, [אלא] רע. וה'גלות' הוא היות אלו האלף נתונים שם תוך הרע אשר שם. ולהיות כי גלוי החסדים והגבורות [הה' חסדים וגבורות הנ"ל הנמשכין מב' כתפין נמשכין לתוך ז"א ומתגלין] תוך הז"א הוא [רק] מהחזה ולמטה, אשר שם נה"י [דז"א] הנקרא ווי עמודים, לכן אלו הם דוגמת הקדושה ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים, ותבן זה כי אין אחיות עץ הדעת אלא במקום הגלוי, וזהו סוד כל היום דזה אלף שנין, [יומא דקב"ה הוא אלף שנים, וההו"ד הוא שנפגם לכן רמוז כל היום דו"ה אותיות הו"ד], עכ"ד הקדושים. ועדיין כל דברים הם כספר התום וסתום לפנינו, לתבין ולהשכיל מה הם כונת אלו האלף יומי דחול, ואיך אנו מבררין אותן אל הקודש.

ואמנם ענינים גבוהים ונעלים רמוזים כאן, אבל נשתדל בעזר החונן לאדם דעת להעתיק עוד כמה מילין מכתבי הקודש אשר יקל עלינו להבין הענין, כאשר ידוע הרי הפרצופים העליונים עומדים זה תחת זה והתחתון מלביש את העליון, וככל שהוא עליון יותר, הרי הוא אור יותר זך נקי ומצוחצח, וסדר הפרצופים הוא אריך, אבא, אמא, זעיר אנפין, ונוקבא, והנה האבא ואמא מלבישין את האריך בב' פרקין העליונים דחסד וגבורה דאריך וחצי עליון דתפארת, [מב' פרקי ידים עליונים דאריך נעשה חכמה דאבא ואמא, ומן ב' פרקין אמצעים שהם הזרועות נעשה בינה דאבא ואמא, וכו'] נשארין

ב' פרקין תחתונים דחסדים גבורות דאריך אנפין שהם כתפים דיליה, אשר הם נמשכין אל ז"א. וגם אלו התרין כתפין תחילה הם נמשכין אל האבא ואמא, ומשם הם נמשכין אל הז"א.

ומכל אלו הבחינות נמשך מוחין שהוא חכמה בינה דעת אל הז"א, כי מב' הידים דאריך אנפין נמשכו ב' מוחין דז"א ונעשו בו חכמה ובינה, [כי הב' פרקין עליונים של חסדים וגבורות הנ"ל שנמשכו מב' פרקים עליונים לעשות מהם חכמה ובינה לאבא ואמא, נעשה מהן אח"כ חכמה ובינה לז"א], ומב' כתפין נעשו ב' חצאי דדעת שבו, הנקרא חסדים וגבורות, [כי דעת לעולם הוא כלול מה' חסדים וה' גבורות], והם נקראין תרין עטרין דז"א.

ובהיות שהאור הנמשך מהאור העליון האדם קדמון אל עולם האצילות הוא דרך פרצוף עתיק, שהוא מדת המלכות שבאדם קדמון, ונעשה כתר ואור פנימי לכל עולם האצילות, הרי פרצוף עתיק מתלבש בעולם האצילות בפרצוף אריך שהוא הפרצוף העליון שבעולם האצילות, ונמצא ששני פרקין תתאין שבנצח והוד דעתיק מתלבשין בתרין כתפין שבאריך, ששם הם חסדים וגבורות שבאריך, וממנו נמשך התרין עטרין דדעת אל הז"א.

והנה מזה הדעת הנמשך אל הז"א מתרין כתפין דאריך, נמשך כח אל היסוד דז"א, [כי אלו החסדים וגבורות דדעת נתפשט בכל הו' קצוות שבז"א, חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד] ומכח זה יוכל [הז"א] למשדי רוחא בנוקבא, לעשותה כלי, וזה הרוח נקרא בנימין, לכן ברכו משה רבינו ובין כתפיו שכן, כי כח רוח זה נמשך מאלו התרין כתפין.

ומעתה נדע ונתבונן כי זהו עיקר החורבן והגלות כאשר הדעת הנמשך אל הז"א וממנו אל הנוק' אינו מבורר בו הטוב מהרע, אלא אדרבה נתקלקל בעירוב טוב ברע ע"י החטא רח"ל, והוא ענין הסתלקות הדעת האלף יומין דקדושה, ונעשין אלף יומין דגלותא. ולקרב כונת אלו הענינים העמוקים אל שכלינו הדל, הבה נלמוד דברי רבינו הקדוש אשר כל דבריו רמוזין במדרגות עליונות, ומאירין מרום רקיעא עד תהום ארעא, בתוך נשמתינו השרוין בשפלות הגלות, וז"ל, שמעתי ממזרי ענין גלות מצרים וכן גלות

המר הזה, דעיניו כיונים וכו' שהרשעים סוברים שעולם הפקר ודרך רשעים צלחה, הכל מחסרון הדעת היה, וגלות מצרים היה שלא ידעו להכריע שיש לעולם בורא אחד מלא כל הארץ כבודו המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, עד שבא משה בחינות הדעת, וע"י הניסים שעשה נתפרסם בעולם שיש בורא, והבורא משגיח בהשגחה פרטיות על כל פרט ופרט ועל כל פסיעה ופסיעה ועל כל דבור ודבור.

אמנם לא נתגלה אלא דעת דנוקבא, ולכן בגלות המר הזה היא בחינת נשים דעתן קלות, ונסתלק הדעת עד שנתגבר המינות האומרים לא יראה יה, אך דעת דבורא יתגלה לעתיד בימות המשיח, והיה עיניך רואות את מוריך שיראו אותיות התורה והתפלה שלומדים ומתפללים לנגד עיניהם, ויראו שהם עולמות מצוחצחות, וזהו לא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות, שיתפרסם כבוד אלהותו עד שכל אחד ירגיש ויראה שמלא כל הארץ כבודו, כי חושך הקליפות גורם הסתרה ואונאה עד לעתיד שיתגלה כבוד מלכותו, וכל העולם יראה שהכל ברצונו הפשוט, והכל היה נעשית ע"י השגחתו בפרט פרטיות פרטיות, ובכל תנועה היה אלופו של עולם, כי כח הפועל בנפעל, ובריאות עולם כהדין קמצא דלבושיה מניה וביה, ובכל מיני צער והסתרות שיש לאדם יש שם ניצוץ קדוש ממנו יתברך, אלא שהוא בתוך כמה לבושיין, עד שאינו יודע שהקב"ה מסתתר שם, שאם היה יודע שהקב"ה מסתתר שם איך זה הסתרה כל, כי יתפרדו כל פועלי און, כי אם יתן לב שגם באן הוא יתברך אתו עמו, אז חוסר ונתגלה הלבוש ונתבטל הצער, כי באמת מלא כל הארץ כבודו, אלא שההנהגה הוא ע"י הסתרה שמסתיר גם ההסתרה, עד שאינו יודע שהקב"ה הוא שם בהסתרה, בטעם ואנכי הסתר אסתיר, שגם הסתרה אסתיר, וכו', ובאמת המשכיל יבין שבכל הדברים אלופו של עולם שם הוא, בטעם [הרמז במקרא] אמר אויב ארדוף אשיג אחלק, [שיש בראשי תיבות] חמשה אלפין, שאלופו של עולם שם בהסתרה, עכ"ד הקדושים, וכלפיד אש הן בוערין בקרבינו לדעת בהכרה ברורה ומלאה כי מלא כל הארץ כבודו, והידיעה הזו היא עיקר עבודתינו והבירור באלף יומין דגלותא.

עיקר עבודתינו והתכלית בימי גלות

ואתה הקורא כאשר בודאי הינך כוסף ומשתוקק לעשות רצון בוראך, לעלות נחת רוח לאבינו שבשמים, וכואב לבך עד מאוד על כי כצפור נודד על קן כן השכינה מתנודדת ואין לה מנוח, ושאלתך ובקשתך לדעת את המעשה אשר יעשון, איך לעבור את עמקי הבכא שפלות הגלות מתוך דביקות לבוראך, להנצל מכל המעיקים והמונעים ממך לעבוד את בוראך כראוי, וגם לאחר ששמעת אותות הללו שרמזו אליהם קדישין עליונים מההארץ הדעת הנמשכת מתרין כתפין דאריך אל הז"א וממנו אל הנוקבא, והעתיק מתלבש בתוך הני תרי כתפין, מ"מ עדיין רחוקים הם הדברים מהשגתינו, ולפי קוצר שכלינו ודל הבנתינו, ומחמת עביות גשמותינו וגופינו החומרי, טח עינינו מלהשיג ולהשתייך אל הדברים ורמזי דברים הללו, ונמצינו עדיין בורי דעת מלהתעורר ומלהתלהב מעוצם רוחניות וקדושת הענינים.

ובכן הטיב לנו רבינו הקדוש להלביש הענינים הרמים והגבוהים הללו, בכתבי קודש אשר יעוררו וילהיבו גם את הנשמות הנמוכות, גם לברי לבב ולשפלי רוח בערכינו הדל, ואעתיק לך לשונו ותרונה בו את צמאונך, וז"ל, ומעתה אחי הט אזנך ושמע דברי אלקים חיים, כלל זה נקוט בלבך ושמור אותו, כי כל המציאות בכללות, הם עולמות, נשמות, אלהות, והם שורש בני, חיי, מזוני, כי 'אלהות' הוא אלקים 'חיים' יחיד ומיוחד המחיה את הכל, 'בני' הם 'נשמות', 'מזוני' לצורך 'עולמות'.

[ועתה מפרש רבינו כל אחד מאלו ג' בחינות בפרטות], ובכללות הכל אור אין סוף המחיה את הכל, אלקים אמת אלקי ישראל אדון יחיד ה' הוא האלקים ב"ה, הוא עצם 'אלהות' אין עוד מלבדו, ונקרא אפס כי אין בו שום תפיסה לא במחשבה ולא ברעיון הלב, והוא מרומם על כל ברכה ותהלה. ואחריו יצא התהו, והוא הכתר, והוא שורש כל בחינות 'נשמות', כמו שבאמת מובטחים אנו שכל ישראל יהיה כתר בראש קונם, וביאור

הדברים כי בהכרח שתהיה מדרגה אמצעי בין המאציל אל הנאצל, כי יש הרחק ביניהם כרחוק מזרח ממערב ואין יברא זה את זה והיאך יתקשרו זה בזה אם לא היה דבר ממוצע ביניהם, ויהיה בחינות קרובה אל המאציל וקרובה אצל הנאצל, והנה בחינה זאת הוא כתר הנקרא תהו. ואחריו יצא הבחן שהם שורש כלים ו'עולמות', וגופם כלולין מארבע יסודות ושרשין חכמה בינה תפארת מלכות, ואין עוד.

ודע כי על דעת [על סדר] זה הוא בכל הי' ספירות שבכל עולם וכן בפרטות בכל פרצוף, כי לעולם כל בחינה עליונה [הממשיך האור מהספירה או הפרצוף העליון ממנו אל הספירה והפרצוף התחתון], נקרא 'מאציל' 'אלהות' 'עתיק', ובחינה תחתונה [אשר הוא השורש של האור הנמשך אל הספירה והפרצוף התחתון], נקרא 'נאצל' 'אריך' 'נשמות', אשר משם נתאצל כח כל הכלים והעולמות הנקרא 'גוף' 'כלים' 'עולמות'.

וכללות [הכל ביחד בכינוים בשמות הפרצופים] הם עתיק, אריך, חכמה בינה תפארת מלכות, כי 'עתיק' הוא בחינת 'אלהות' שבכל עולמות, ו'אריך' הוא בחינות 'נשמות' שבכל עולמות, ואליו יזכה מלך המשיח ליחידה דאצילות במהרה בימינו, וסוד 'הו"ב תו"מ' [חכמה ובינה תפארת ומלכות] שהם ארבע יסודות קדושים הם שורש לכל בחינות 'עולמות' כלים גופים, ואין עוד.

הנה אחי הקורא, לא נפסיק לך בהמשך לימוד דברי קודש, אלא לסכם וללבון ענין אחד אשר כבר יצא לך עתה התועלת, כי בשמעך אותות השמות הנקראים, עתיק, אריך, חכמה בינה תפארת מלכות, ואשר הם נקראים כמו"כ אבא (חכמה) אמא (בינה) ז"א (תפארת) נוקבא (מלכות), תדע להבין בהם את אשר נוגע אל לבך, כי אור ה'עתיק' הוא אור נעלם אור 'אלהות' ממש, ו'אריך' הוא ה'נשמה' הממוצע, והוא אור ה' להשרות שכינתו ולהמשיך השפעתו אליך בהתלבשו בתוכו, וה'חו"ב ותו"מ' מורה על ה'עולמות' והגוף, אשר ניתן עבורך העבודה להאיר בהם שם ה', ולהמשיך אור הקדוש בתוכם כאשר יבואר עוד בהמשך בס"ד בנועם אמריו הקדושים.

וכך הוא המשך דבריו הקדושים, ובעולם האצילות כל אלו המדריגות וכל אלו הבחינות [אלהות נשמות עולמות, אורות נשמות כלים] כבר נתקנו ונתייחדו ונקראין אלהות גמור אחד יחיד ומיוחד, כי חלק ה'אלהות' סוד האין סוף, וחלק הספירות עצמם סוד הכלים ובחינות גוף ו'עולמות', וחלק העצמות שבהם סוד ה'נשמות' ובחינות צלמים [צלם הוא בחינת הנשמה, כמבואר שם בדברי רבינו בארוכה, והוא ממוצע בין האור ובין הכלים] הממוצע בין העולמות לסוד אלהותו יתברך הכל הם בסוד 'מלכא' איהו ו'חיה' חד בהן, איהו ו'גרמוי' חד בהון, [כך הוא לשון הזוהר, ומפרש ליה] וקרא 'מלכא' לסוד בחינות 'אלהות' אין סוף, 'חיה' שהוא בחינות חיות של כל הנבראים, ואיהו עם החיות שלו חד בהון, עם סוד הכלים והגופים, ואיהו ו'גרמוי' סוד חלק העצמות בחינות 'נשמות' צלמים חד בהון עם הכלים, ולעולם אין רגע והרף עין שאינם מתייחדים באצילות שלשה בחינות אלו.

אבל בבי"ע [עולמות בריאה, יצירה, עשיה] אינו כן, כי [בכל עולם יש ג' בחינות נפש, רוח, נשמה] ובחינות נשמות שבבריאה יצירה עשיה הם בחינת 'אלהותו' יתברך המחיה את כולם, כי סוד אור אין סוף עם כל חלקי אצילות מאיר ומתפשט עד נקודת התהום מלא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מניה, וכל חלקי הנשמות שבכל העולמות [בי"ע] נתבררו לתכלית הטוב, אבל מרוח ואילך נקרא בחינות צלמים ובחינות 'נשמות', [שהם בדרגת ממוצע כנ"ל] וכן ה'עולמות' והכלים והגופים של בריאה ויצירה ועשיה [בחינת הנפש] נקראין עולם הפירוד, נברא נוצר נעשה.

ומעתה בררנו שסוד הנשמה של בריאה יצירה עשיה מתוקנת כבר והוא בבחינות אצילות מתייחדת עם אחדות אור אין סוף בתכלית היחוד, והוא בחינות 'אלהות' שבבי"ע, אבל בחינות עצמות וכלים, [שהם בחינות] צלם וגוף, [שהם נקראין] 'נשמות' ו'עולמות', נשמות של בי"ע צריכין עדיין תיקון ובידור. ומעתה עיקר עבודה שלנו לתקן בחינות עולמות נשמות, [נפש ורוח] שהן סוד צלם וגוף של בריאה יצירה עשיה, כי הנשמה אינו

אלא להאיר אור 'אלהותו' יתברך על הצלב והגוף שיוכלו להתתקן, ובשורשן נקראין לו, עצמות וכלים, אריך חו"ב תו"מ, 'עולמות נשמות'.

עד הנה למדנו יסודות עקריים הנוגע לכל עבודתינו ופעולתינו בימי חיינו עלי תבל, לייקר ולהעריך את מעלת וחשיבות כל מצוה ופעולה קטנה אשר עושה בזה נחת רוח ליוצרו, ומאיר אור ה'נשמה' אור ה'אלהות' המיוחד ומאוחד עם אור אין סוף ב"ה, אל תוך 'עצמותו ונשמתו' המחיה וממשיך אור השפע אל כל חלקי 'גופו וכליו', אמנם הרבה יותר יהא משמעות ליסודות ושרשיים הללו, להשיג לו במעט מן המעט את גודל החורבן וכאב וצער השכינה, ותכלית עבודתינו באורך הגלות המר הזה, כאשר יבואר בהמשך דברי קודש.

זו"ל, כללות הכל כשיחזור לאחדות אחד [לעתיד לבוא כשכל העולמות יגיעו אל תיקונם] לא תמצא אלא סוד כלים שהם בחינות 'עולמות' שהאציל אדון יחיד ברצונו הפשוט, בהדין קימצא דלבושיה מניה וביה, והוא מאיר בהם להחיותם, כי לית אתר פנוי מניה, ובכל תנועה אלופו של עולם, ואין לך דבר קטן וגדול שיהיה במקרה הלילה, והוא סוד אלהותו יתברך מלא כל הארץ כבודו, שהארת אין סוף מתפשטת הארתו עד נקודת התהום, ויש בחינות ממוצע בין אור אלהותו לבין הכלים ועולמות והם סוד הנשמות והתורה המקשרין ומשפיעין הארות אלהותו יתברך בהתגלות רב יתגדל ויתקדש שמייה רבא, [וכל זה יהיה כשיחזור הכל לאחדות אחד, ויהיה נשלם ומבורר הכל לתיקונו השלם].

אמנם הענין של כל הפגם והשבירה והמיתה שאירע למלכין קדמאין, [בעת בריאת העולם] היינו שהיה פירוד בין שלשה בחינות 'עולמות' 'נשמות' 'אלהות', כי האורות שלהם [דהיינו בחינת האלהות] עלו למעלה לקדושתן, אמנם גופם שהם הכלים שלהם ירדו לעולם הבריאה, ושם היה קבורתם, והנה כמו שגוף אדם התחתון כשנקבר בקבר נאמר בו ונפשו עליו תאבל, ונשאר בו רוחניות הנקרא הבל דגרמי כדי שיהיה לו חיות כדי שיוכל להתקיים עד זמן התחיה, הנה הרוחניות הנשאר במלכים הוא הבל דגרמי

הם בחינות ניצוצין של האורות שנשארו בכלים המתים ההם, ועיקר האור סוד 'אלהות' נסתלק לקדושתו בעת הפגם והפירוד, ובעת התגברות איזה מדה רעה ובפרט חלילה איזה עבירה תיכף מסתלק בחינות 'אלהות' לקדושתו, ושלא ישאר מת לגמרי נשארו איזה קצת ניצוצין להחיותם שיוכל לשוב בתשובה שלימה, ובחינות 'אלהות' תיכף מסתלק בעת הפגם והוא סוד חלקי הנשמה, אך בחינות 'רוח אלקים', [שהוא בחינת הממוצע] הוא העומד בין המתים להחיותם, ואלו המלכים [שנפלו בעת השבירה] נתאחזו בקליפות ונעשה נשמה אליהם, והוא סוד בחינות אלהות המתפשט בכל נמצא, כמבואר בירושלמי אם ישאל לך אדם איה אלקיך תאמר לו בכרך גדול של רומי, וזה [נעשה] מרצונו הפשוט, אבל מה שהולך אל הקליפות על ידי הטאים ועונות ופשעים אינו הולך אלא בחינות ניצוצין ולא בחינת אלהות ונשמות חלילה, כי מסתלק תיכף בעת הפגם, ואין שם פגם חלילה על ידי עבירות, אבל מרוח ואילך וכו', בחינות ניצוצין ורוח הזה נמסר לקליפות בעת הפגם, אבל מה שהיה מצד הרצון הפשוט שבירות הכלים ומיתת המלכים יש בחינות נשמה סוד אלהות המאיר לקליפות.

וזכור כללים אלו לנפשך, כי הם דברים נוראים ומבהילים, כי גם בעת פגם האדם ח"ו ונסתלק ממנו ח"ו האלהות ובחינת נשמות, מ"מ איזה בחינות ניצוצין נשאר בו ובחינות ניצוצין ורוח הזה נמסר לקליפות רח"ל בעת הפגם, דע ותבינהו כי הוא שורש ענין הגלות השכינה כאשר יתבאר בס"ד בהמשך דברי אש קודש.

והנוגע לעניננו להבין ענין הני אלף יומין דגלותא מה ענינם ומה תכלית עבודתינו בהם, ממשיך רבינו הקדוש לכתוב בעט סופר, דע כי סוד הצלם [שהוא נקרא בחינת הנשמות, פרצוף אריך, הממוצע] הוא סוד הדעת הכלול מחסדים ונבורות, יצר טוב ויצר רע, (ויש דעת עליון לבוש הנשמה [בחינות אלהות] לבוש השמל), ויש דעת תחתון צלם אמיתי, לבוש הרוח. ואדם הראשון (קודם החטא היה לו דעת עליון), ואחר החטא שאכל ונהנה מסוד ענבים ויין נתגשם במלבוש הזה דעת התחתון, ואף שכולל [הצלם]

שלש המוחין [חכמה בינה דעת], מ"מ עיקרו של צלם הוא הדעת, וכו', אבל דעת התחתון צלם התחתון מתפשט בסוד עלילות משונות, ויעקב מושך כוחו מדעת התחתון ולכן היה לו מלחמה עם עשו הרשע צלם הרע של היצר רע שרצה לינק ממנו כידוע, כי הצלם הוא תרי"ג אברים וכולם מבחינות מלאכים נבראים, ואלו הם כללות צלם אחד יצר טוב, וכנגדו תרי"ג אברים רעים כללות צלם אחד ונקרא עשו הרשע יצר הרע, וכפי תיקון הצלם כך נכנס בו הצורות, [שהוא אור האלהות].

וסוד דעת התחתון נמשך מסוד תרין כתפין דאריך, שתי כתפיו לזכרון אלף יומין, [כנ"ל דכת"ף עולה כמס' ת"ק, וב' פעמים כת"ף עולה אלף], וכל בחינות צלם התחתון הוא בסוד אלף ב' פעמים כתף, ועיין בזוהר פקודי [אשר העתקנו דבריו בפרק הקודם], בסוד ואת האלף, כמה דאית אלף יומין דקדושה צלם טוב יצר טוב, הכא נמי אית אלף יומין לסיטרא אחרא מצלם הרע יצר הרע, ואינן יומין דגלותא אלף שנין הוו, ועל דא אית אלף ואת אלף, עכ"ל במצוה שס"ו בספרו הקדוש אוצר החיים.

ולאור היסודות והשרשים האלו, נוכל יותר להתבונן ולעלות על דעתינו את אשר אירע לנו בעת החורבן רח"ל, וכל שורש הפגם של החורבן הוא, הגיע לבחינה זו של הרוח האלקים, בחינת אריך, הדעת התחתון, המתפשט בתוך הז"א וממנו נמשך אל הנוקבא, הצלם הקדוש המבורר לטוב, אשר בעת החורבן רח"ל נתערב טוב ברע, ונכנס הקודש למקום הטנופת רח"ל, ואע"פ שבבחינת אלהות ממש לא הגיע שום פגם כי מיד נסתלקו כנ"ל, מ"מ הפגם היה בבחינת הרוח ונפש, שהן בחינות הצלם והכלים, אוי נא לנו כי חטאנו, ובעונותינו שגינו, והניצוצות הקדושות נפלו לתוך הקליפות רח"ל, והוא מלך אסור בזיקים, מה נאמר ומה נדבר.

וכבר רמז לן רבינו במצוה קפ"ד, ענין נפילת הניצוצין תוך הקליפות שהוא ענין ירידת השכינה בגלות, והשכינה הנקראת ד' נופלת לי"א קליפות [כי בהיפך הקדושה עלמא דפרודא יש י"א ספירות], ובקוצר דבריו כתב, כי ענין ימי הגלות הבאין אחר החורבן שהם לצורך בירור הטוב מן הרע שנתערבו על

ידי חטא הזוהמא של החורבן, והוא בסוד הקטור"ת שבארנו [שהוא רומז] בסוד י"א פעם אדנ"י, [כי כן י"א פעם אדנ"י עולה כמס' קטור"ת, ועבודת הקטורת הוא לברר אלו הי"א אדנ"י מתוך הקליפות, ושם אדנ"י הנוטריקון הוא] בסוד נ"ד י"א, שהשכינה נדה בכל י"א קליפות לברר מהם דם החיות, ועיקר נופל ממנו הוא י"א דלת"ן [שבי"א פעם אדנ"י] ונשאר למעלה סוד י"א פעם אנ"י, [הנשאר משם אדנ"י] לסוד אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, [המילוי של שם אדנ"י, וי"א פעם אנ"י עולה כמס' המילוי של שם אדנ"י] והוא בסוד אנ"י אמית להחוא משיכו דס"א, ואחיה למשיכו דקדושה הוא הניצוץ המעורב בקליפות, ואות דל"ת נפילות בתוכם וצריך להמשיך לה כח מסוד אנ"י להחיותה, ומבואר בדברי מרן בזוהר הרקיע כי המלכות הנופלת בעשיה הוא סוד דל"ת, והוא המחיה את הקליפות בסוד י"א דלת"ן דם החיות הנעשין שם בחינות דו"ה, [הרומז] י"א דלת"ן [ד' ו"ה, י"א פעם ד'].

ומבואר שם בדברי מרן על סוד ויראת מאלקיד, דמשמע מקצת ח"ו, וביאור הענין הוא, כי יראה הוא במלכות מצד הגבורות שבה, אבל המלכות דעשיה אחר הד' שנפלה בקליפה דעשיה היא בלועה בעמקי הקליפות ושם הוא באמת גלות השכינה, כי למעלה ח"ו לא יצדק גלות באלהות, הם מלהזכיר, [כאשר נתבאר למעלה כי מיד היא מסתלקת], אבל בחינות נפילת אות דל"ת בעשיה אשר שם הרע מרובה הוא יראה רעה, רצועה לאלקאה ביה חייבא, ומטמא לכל העובד וירא בבחינה זאת של יראה רעה, נטמא בעבודה זרה, ועל זה רמזו חז"ל שעבודה זרה מטמא כנדה [שנאמר] תזרם כמו דוה, שהוא [רומז אל] בחינות אות דל"ת הנופלת לתוך הקליפות, ועיקר יראה במלכות דיצירה ואין שם מחילה אלא בתשובה. וזה רמז הנביא 'על הר ציון ששמים' על ידי שליטות דם הטמא של הקליפות 'על זה היה דו"ה לבנו', כי תמיד היה לנו יראה קדושה, ליראה את שמך יראת אמת, ועל ידי חורבן הבית שנתפזרנו נעשה דו"ה לבנו, ליראה רעה מדין הקליפות. והאריך רבינו בענין זה בהרבה מקומות, ואם נבא להעתיק בזה כל דברי רבינו יכלה הזמן והם לא יכלו, ובהכרח נקצר מהם, אבל עכ"פ ההתבוננות על דבר הפסד השגת היראה ע"י חורבן

בית אלקינו, יתעורר בזה תשוקה רבה ועצומה לבנין בית המקדש, שנזכה לייחול וליראה את שמך באמת, וכתפילתינו המשולשת בכל יום יהי רצון מלפניך שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות.

וממשיך רבינו בדברים המאירים ומזהירים, המשיבים רוח חיים באפינו, ואומר ומייעץ לנו, ולכן המשכיל בעת ההוא ידום ויחשוב שמלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מניה, ה' אחד ושמו אחד, כמו שעשו האבות, ויעלו עיניו כל טוב בכירור מהם כל חיותן בסוד הקטורת, [אשר עבודת הקטורת היא לברר אותן הניצוצות השבוין בקליפות] כי אין הבחינה זאת יכולה להסתלק לגמרי משם עד זמן המעוה לנו שאז מסתלק זה החיות לגמרי, אבל אנו עושין ומעלין בכל יום, בסוד אי"ד [י"א פעם ד'] יעלה מן הארץ, שהוא להעלות דם חיותן [ד"ם עולה כמס' י"א פעם ד'], עד שנעשית סוד אני"ה בלב ים שהיא טהורה, [כי מהד' נעשית ה"א, כמו שיבואר בס"ד בפרק הבא]. והנה כל זמן שאין בחינה זאת עולה נראה פירוד בקדושה ח"ו, ועל ידי הקטורת עולה וקשיר קשרין [קטורת מלשון קטירא קשר], משום שכשנפלה בחינה זאת נפלה כל המלכיות שבנוקבא, ואף מלכות שבכתר נפלה, בבחינות דל"ת ועניה, בסוד י"א דלתין של אדנ"י, ותבין כי בהתבטל הטומאה ממלכות זאת דעשיה כל השרשים שלה עד עדי עד נטהרו עד אין סוף ותכלית, כי בעת שאנו מסלקין נקודה המחיה אותם לרשעתם, אנו ממיתין אותם, ואז הדלתי"ן מתחברין בה' ונעשה דם החיות לקדושה, ונתבטלו כח אלהים אחרים, ועיניו נכנעין לאלקים חיים.

הרי שביאר לן רבינו הקדוש את שורש ועומק ענין ירידת השכינה בגלות, ואת אשר נוגע לנו בזה להשתדל למענה להעלותה, ונמצא כי בנוסף למה שנתבאר בשורש אלף יומין דגלותא הנגרם רח"ל ע"י החטא ופגם החורבן, והאור האריך בתרין כתפין דיליה שהם החו"ג, הנמשכין בבחי' דעת המתפשט אל הז"א וממנו אל הנוק', נפגם ונתקלקל, ונתערב טוב ברע, ונתסלק הנשמה והאלהות המחיה את העצמות והצלם, ונשארו הכלים והעולמות ללא אור האלקים המאיר בהן בנהירו דאנפין, שהוא עצם סוד

חורבן הבית, הסתלקות הדעת. הרי בנוסף לכך ירדו ניצוצות הקדושה עם הנשמות שנפלו תוך הקליפות, והוא עיקר ענין ירידת השכינה בגלות, שהוא הד' הנופלת בגלות, וזהו עיקר עבודתינו בימי הגלות לברר אלו הדלתי"ן, ע"י עשיית רצון השי"ת בלימוד תורתו וקיום מצותיו.

והעמיק לן רבינו לדעת כי בהיותינו עדיין בתוך שפלות הגלות, וגם הדל"ת נפולה בקליפה, מ"מ ידע שהאנ"י הנשאר למעלה לעולם אינו מסתלק, ומאיר עד הדל"ת, וממשיך אור הקדושה אליה שתוכל להתעלות, אשרינו מה טוב חלקינו כי לא עזב ה' חסדו ואמתו מאתנו, ואף בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא גאלתים לכלותם להפר בריתי אתם כי אנ"י ה' אלקיהם, האנ"י מאיר תמיד לתוך לבות בני"י אני אמית למשיכו דס"א, ואחיה למשיכו דקדושה, חזקו והתאמצו אל ירך לבבכם, עשו אזנכם כאפרכסת לשמוע קול ה' מדבר מתוך אש להבה היוצאת מפום רב ממלל הלא הוא רבינו הקדוש הממשיך בזר לשונו, ודע אחיי שסוד אנ"י הוא נקודה הפנימית שבמלכות המעוררת תמיד מיין נוקבין בסוד באר מים חיים, ואור שלה מסוד אין שבמזל הכתר, וכשהתחתונים עובדין עבודה הראויה אז מבררין בחינות נקודה דקדושה המאירה לקליפות בסוד אנ"י פרעה, ונתברר אל הקדושה, עד שורש הכתר, וכשנופל בחינה זאת נעשית דל"ת דלה ועניה שלא ליתן, [כי בעת הפגם מיד תסתלק כל בחינת אלהות המאיר בה], וע"י עבודת התחתונים מעלין מעט מעט בחינה זאת ונתברר כל בחינות מיין נוקבין דמלכות עד השרשים עליונים.

ומבואר בזוהר שיר השירים, מאן דישתדל לאסתכלא בעובדא דקטורת, [מי שישתדל להסתכל במעשה הקטורת, והיינו שיעשה כמוה, ע"י בירור הניצוצין כנ"ל], לא יכיל ס"א לשלטאה עליה, ואית ליה חולקא בעלמא דאתי, [יש לו חלק בעולם הבא] וישתזב מדינא דגהינב, בהוא קטורת מתקשרין כל דרגין דרתיבין קדישין לסלקא ביחודא כדקא יאות [ע"י מעשה הקטורת מתקשרין כל המדרגות של המרכבות הקדושות להתייחד כמו שראוין], וכל משריין דשאר עמין מתבררין, [כל מחנות שאר האומות מתבררין]. וכל זה כשעבדו עבודה הגונה נתברר מעט מעט מאות דל"ת

נקודה המחיה את הקליפות, ונטהרו השרשים עליונים נקודת אנ"י דיסוד דנוקבא, חיות הקדושה, הנאמן לשלם שכר בצרור החיים דילה, אבל כשישראל חוטאין אז גורמין גלות השכינה גם לנקודה עליונה, כי אחר החורבן בהכרח לירד ולהאיר כדי לברר החיות של אות דל"ת נקודה המחיה את הקליפות, ואור השכינה הולכת בתוך השרים לברר וללבן, ואם נפגם פעם אחת אזי שומרת יום נקי לברר וללבן מדה אחת מהזי"ן מדות שפגמו בהם התחתונים, וחוזרת לז"א בטהרה, אבל כשגברו עונות ופגמו שלשה ימים, אז הסימן שפגמו בכל שבע מדות אז בהכרח לירד לתוך הקליפות של י"א [הקליפות], וזהו תוקף ימי הגלות לישיב שבעה נקיים לטהר המדות שבע מדות מכל סיג ופסולת, וזהו אריכות הגלות שלנו שירדה השכינה במשיכו דרגלין נה"י שלשה ימים [נצה, הוד, יסוד] שנפגמו, ואנו יושבין שבע נקיים, ואם לא היינו פוגמין באמצע כבר היינו נגאלין, ובהכרח כשיבא הזמן אז בהכרח יהיה נקיון מה שיוכל, ותוקף הגלות חבלי לידה ישלימו לה הנקיים, עי"ש במאמרי קודש.

והדיבורים הללו יש בהם חיזוק גדול והדרכה רבה לכל אחד ואחד לבל יתשל בעבודתו, ולייקר ולהעריך כל עבודה ופעולה קטנה למען השם ותורתו, כי גם בהיותה כבר טרודה בגלות, עדיין מאיר עליה אור עליון, וע"י החטא נטרד ונסתלק, ואדרבה ע"י העבודה הוא מברר את חלקי הקדושה ומעלה את השכינה, ומה לא יעשה הבן להציל את אמו שכינתא קדישתא עמרת בעלה מהשבי, ולרחם עליה אשר למעננו לבבל שולחה, וישתדל בכל עוז לשמחה ולהאירה בהיותה עדיין שבויה בין הקליפות, ולא יתן מנוח לנפשו עד ימצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב.

ולא אמנע טוב מבעליו מהעתיק לשון קדשו של רבינו בספרו הקדוש אוצר החיים מצוה ס"ה, והעתיק שם רבינו לשון הזוהר הקדוש, אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם, [ושואל שם הזוה"ק] וכמה בני נשא דקא משתדלי באורייתא וקא עבדי גמילות חסדים ומצלין ולא אתפריק קב"ה ושכינתיה וישראל, אלא [הכונה הוא] דישתדל באורייתא דיחבר

יתיה בקב"ה, [שיעסוק בתורה למען השי"ת], וגמילות חסד הא אוקמוה איזה חסיד המתחסד עם קונו, דכל פקודין דעבד [וכל כונתו בעשית המצות יהיו] למפרק בהו אברי שכינתא, ובהא עביד חסד עם קב"ה, מאן דגמיל חסד עם שכינתיה, [הרי זה נחשב כאילו] עם קב"ה גמיל, בגין דכד חבו ישראל, וקב"ה הוי בעי לייסרא להון, אמא הוית רביעא עליהו עד דנפקי לתרבות רעה, קב"ה מה עביד תריך בני מלכא עם מטרוניתא, [גירש את בני המלך עם המלכה], ואיהו אומי, [ונשבע הקב"ה] דלא יהדר לאתריה עד דמטרוניתא אתהדרת לאתרהא, [שלא יחזור למקומו עד שהמלכה תחזור למקומה], ומאן דהדר בתשובה וגמיל חסד בשכינתיה ובכל אורייתא ובפקודין דילה, ולאן איהו אלא למפרק שכינתיה, [ואין כונתו בכל התורה ובעשית המצות אלא לגאול את השכינה הקדושה], דא עביד חסד עם קונו, וכאילו פריק ליה ולשכינתיה ולבנוי.

אמר אליהו, רעיא מהימנא, אנת הוא בר מן מלכא ומטרוניתא, [אתה הוא בן המלך והמלכה] דאשתדלותא דילך לגבי קב"ה לאו כמאן דעביד חסד עם קונו, אלא כברא דמחויב לשווייה גרמיה ותוקפיה למפרק אבא ואמא, [כבן שמחויב להשתדל בכל כוחו ותוקפו לגאול את אביו ואמו], ומסר גרמיה למיתה עליהו, דמאן דלאן איהו ברא דמלכא ועביד טיבו עם מלכא ועם מטרוניתא, ודאי הא אתחשב דעביד חסד עם קונו, עכ"ד הזוהר, וכתב ע"ז רבינו, כקורא אלינו וזועק לעזרתינו, ומעתה אחי תראה גודל המוסר היוצא מדברי הקדוש הזה האידך לעשות הכל לשמא דקב"ה, לעשות נחת רוח לקונו יוצרו בוראו עושו, עכ"ד הקדושים וישמע חכם ויוסיף לקח.

במסתרים תבכה נפשי

ואקבע מאמרי בפרק זה בס"ד ליישב המאמרי חז"ל המובאים בפתיחת המאמר, וכאן המקום לבא אל הביאור במה שהנחנו שם בחוסר ביאור, ולאחר בירור היסודות בשורש פגם הגלות ואת אשר גרמו לזה, וכונת ירידת

השכינה בגלות, כנתבאר בפרקים הקודמים, יוכן היטב לשון קדשו של רבינו בזוהר חי (על הזוהר דף ס"א ע"ב) וז"ל, ועתה נבאר ענין בתי גוואי ובתי בראי, אמרו בגמרא חגיגה במסותרים תבכה נפשי מפני גוה, מקום יש לו להקב"ה ומסותרים שמו ובוכה מפני גאוה של ישראל שניתנה לאוה"ע, ומפני גאוה של מלכות שמים שניתנה לאוה"ע, ומקשה והא הוד והדר לפניו עוז וחדוה, לא קשיא הא בבתי גוואי הא בבתי בראי, ומקשה ובבתי בראי ליכא עצבות, והא מלאכי שלום מר יבכיון, ומתריץ שאני חורבן בית המקדש דאפילו מלאכי שלום בכו, [עי' בפרק הראשון מובא כל מאמר הגמרא כלשונו ואת אשר יש לבאר בו].

ומבואר ביחודים כי 'מסותרים' הוא עלמא דאתכסיא י"ה או"א [י' הוא בחינת אבא, ה' הוא בחינת אמא], (כי חורבן בית ראשון הוא ה' ראשונה עלמא דאתכסיא), והנה מילוי של השמות נקראים מסתרי"ם שהם נסתרים ומכוסים ונעלמים תוך השם הפנימי הפשוט י"ה, והמילוי נקרא מסתרים, ואין החיצונים שולטין רק במילוי השם [דהיינו] ו' י' ה' מילוי י"ה, והמילוי [דהיינו] מסתרים נקראת [מספר] גאו"ה [העולה כמספר דו"ה] כי הגאוה של ישראל בא ממילוי זה בסוד דו"ה, הו"ד דם וחימום של הקדושה, לרומם לשורר ולזמר להודות ולהלל, זמרו ה' כי גאות עשה, וגרמו [ע"י החטאים] שהקליפה יש להם גאו"ה זה לרומם עצמם, לינק מן המקום הנקרא מסתרי"ם, [דהיינו המילוי העולה כמס' גאו"ה] וזה מפני גאותן של ישראל שנשפע עליהם הרחבה ועושר שיהיה להם לב רחב לעבוד השי"ת בשירה וזמרה בתורה ובתפלה מתוך הרחבה ונחת ושמחה, שזה בא מתוך יחוד חיצוניות, [דהיינו] מילוי דאו"א, [מילוי י"ה], ואמר במסתרי"ם שאחזו חיצונים במסותרים עליונים, ובאכזריות גאוה שלהם גלו מסתרים.

ולפני אבא אל המשך דברי קדשו של רבינו, נתעכב במעט בביאור אמרוי הטתורים היוצא מלב טתור וקדוש, והנה מה שהזכיר שהפגם נעשה באור הנמשך משם י"ה אבא ואמא עלמא דאתכסיא, עוד יבואר להלן בס"ד, אבל הענין של מילוי שם זה, שהם אותיות דו"ה, כבר נתבאר לן היטב ע"פ כל ההקדמות שלמדנו עד הנה בדברי רבינו, כי בעת פגם החורבן נפלה הד'

לתוך י"א הקליפות רח"ל, והוא ענין ירידת השכינה בגלות, הנרמז בתיבת דו"ה [י"א פעם ד'], אלא שהוסיף כאן רבינו לבאר לן איך נשתלשלו הדברים שהגיעו לפגם חמור זה, וע"ז מבאר שתחילת הפגם הוא מחמת הגאו"ה, ובשורש הדברים אדרבה ניתן השפעת כח הגאו"ה לישראל להודות ולזמר לה, ורמז במקרא זמרו ה' כי גאות עשה, והגבורות דקדושה הנמשך במדת הוד הם המשכת גאו"ה דקדושה לבני ישראל, להרחיב להם עושר ושפע כל טוב למען ידעו לספר שמו בכל הארץ, אבל ח"ו בעת התגברות מדת גאו"ה לצד ההיפך של קדושה, הרי כח הרע להתעלות ולפגום עד שורש ההו"ה, והוא במילוי אותיות של י"ה, והוא פגם חמור עד מאוד.

ולתועלת הבנת הענין ביתר ביאור, יאיר לן דברי רבינו במק"א, כי דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, וז"ל, עיקר עבודה זרה הוא גאו"ה, שגורם שהקליפות עולין ויונקין משם י"ה ממילוי שם יו"ד ה"ה, שהמילוי עולה [כמס'] גאו"ה, כי כשהקליפות יונקין משם ו"ה אין להם אלא כדי חיותן, אבל כשמתגאין ועולין למקום שאין הפגם מגיע אזי יונקין כרצונם, וכל זה על ידי פגם הגאו"ה, ובאמת ישראל אשר בך אתפאר אף שאין בזכויות שלהם הכח להגיע לשם, [מ"מ] על ידי אהבה שירות ותשבחות עולין לשורש לקבל משם ולתקן פגם שפגמו בו"ה על ידי המשכות אור הכתר בסוד תטהר"ו, [קוצו של י' של י"ה הוא אור הכתר], וזה על ידי תשובה עולין ברגע אחד למעלה מן המדות שפגמו בהם [כי הי"ה הם רומזין אל אבא ואמא, שהן למעלה מן המדות הרומז אל הז"א ו"ה], כי כך ראוי להם על ידי תשובה שקדמה לעולם, אבל כשהרע עולה שם הוא פגם גדול עכ"ד הקדושים. והוא לימוד גדול עבורנו לדעת להיזהר ולהשמר ממדה זו, כי בזה הוא שורש כל הפגמים וכל הגליות. [ואין כאן המקום להרחיב הענין, אבל כבר נרמז למעלה מדברי מרן האר"י ז"ל כי כשנאמר שנפגמה הדעת הנמשך מתריץ כתפין דאריך אל הז"א, היינו רק ממקום הגלוי שהוא במדת הנה"י, והעיקר הוא במדת הו"ד, כמו שנרמז בקרא דכל היום דו"ה, שהוא מדת הו"ד, הנה נתבאר לך כאן על קצה המזלג מדוע תתייחס הפגם אל מדת הו"ד, שממנו נמשך השורש אל כל

הפגמים, אבל עוד לאלוק מילין להתעמק בזה הענין בעומקא בתר עומקא כפי המבואר בדברי רבינו בספה"ק אוצר החיים מצוה שפ"א, (עמ' ס"ג ט"ב) ואין כאן המקום להאריך בזה.

ואשר לכן הזהיר רבינו באזהרה כפולה ומשולשת, להורות לן הדרך ללמד בני ישראל קשת, להשיב מלחמה השערה, לבל יפול ברשת הגאו"ה, כלשונו הטחור והמזוכך, וז"ל וצריך לשמור עצמו מאוד מאוד מבחינות נחש אלהים אחרים גאו"ה מים המרים, ומי ששותה ממי המרים פורש מן התורה רח"ל, כי גם בתורה יש שני בחינות זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם המות, כי התורה מאורסת לך, ושורשו גם מבחינות צלם ממוצע, [כמבואר בפ"ו שאור התורה הוא הממוצע להמשיך האור לעולמות ולגופים, דוגמת הצלם, עי"ש], וכשאדם מתגאה ועושה כל הדברים על צד גאוה, בחוץ מראה עצמו חסיד, ובסתר מסתיר עצמו עם איש פלוני [פירושו] ועושה כל הדברים שלא לשמים, וכל המתגאה בא על כל העריות ועובד עבודה זרה אלהים אחרים, ואילנא דטוב ורע חציו מר וחציו מתוק, ובזמנא דערב רב מחטיאין להון לישראל אתהדרו כלהו מרירין, [כולן מתערבין עם הרע]. וכגוונא דא יתעביד לנסאה להון לישראל בפורקנא בתרייתא, [זהו הנסיון אשר בגאולה האחרונה], ויצרפו רבים דאינון מסטרא דטוב קיימין בנסיונא, [אלו שהם מצד הטוב יעמדו בנסיון], והרשיעו הרשעים אינון מסטרא דרע.

ביאור הענין שעיקר עבודה של עולם התיקון לבטל עצמו רק לעשות נחת רוח להשם יתברך, והחומר הגם והצלם הרע המר מעכב בגסות רוחו הטמא, ואף שמניח אותו לעשות תורה ומצות, הכל שלא לשם שמים, בגסות הרוח, ומסביר לו בדעתו שאין צדיק כמותו בעולם ומעורר דינים על העולם שסובר בדעתו שכל אלו מגושמים הולכים אחר הבלי עולם הזה, והוא לבדו צדיק וקדוש, וכל אלו הדברים הם בכלל אלהים אחרים עבודה זה, ונקרא תועבה, ומסלקין ממנו החיות, ועומדין כנגדו הרבה חומות מאוים מאוד, ומי שהוא בן המלך משתוקק לאביו משבר כל החומות וכו', ואף שבאמת בתחלה בעת שהרע גובר צריך לפרוש עצמו מעניני עולם

אף שבאמת עדיין [אין] עבודתו זכה, ומעורב בו מחשבות גאו"ה וגדולה שאין כמוה בעולם, אעפ"כ מותר, אבל כשמפריש עצמו מעט מן הרע, וביקש על נפשו מבעל הרצון שיהיה כל מעשיו לשמים, ואז יהיה דעתו מעורבת בין הבריות, כי בכל הדיבורים וענינים ימצא אורות ויחודים עד שיגיע למדריגה שהפחות שבישראל הוא טוב ממנו, וישתתף עצמו בתפלתו ובתורתו עם כל ישראל, ואף עם עופות וכל הבריות, כידוע לנו ממה שקבלתי ממורי ורבי אור ישראל רבינו אברהם יהושע העשיל ממעזביו שקיבל מאיש אלהים רבינו אלימלך, עכ"ד. הרי נתבאר לך אחי הקורא, המשתוקק להתעלות בעבודת בוראך, וחפץ אתה וכוסף לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, תדע לך מה הן המעכבין, ובאיזה דרך ימצא האור, לעלות מדרגה אחר מדריגה לתקן את אשר פגמנו, ולהשכין בתוכינו אור ה'.

ועתה נמשיך עוד בדברי רבינו הקדוש בספרו זוהר חי, אשר פתחנו בו, לבאר כונת מקום המסתרים, אשר שם תקב"ה בוכה, וז"ל וענין מסתרי"ם, בסוד חמשים, [אולי כונתו אל חמשים שערי בינה כמבואר בפ"ח שהוא שורש הדעת, והוא נרמז מסתר י"ם, ועוד רומז תיבת מסתרים] יו"ד פעם הי"ו פעם ה"ה [העולה כמס'] כת"ף, כת"ף הידוע לסוד כת"ף השמאלי המתפשט בעשיה, ושם בעשיה על ידי עונות אוחזין בו היצר הרע שנעשה רע ומשפיעין לקליפות, ומבואר ביחודים בסוד [הנאמר בפסוק] מאתים לנוטרי"ם א"ת פרי"ו [כי אלו המאתיים רומזין] בסוד אחוריים דשם אלקים, [כי שם אלקים בריבוע עולה ר', וכשהוא באחוריים הוא נכתב בריבוע א' א"ל אל"ק אלק"י אלקי"ם], ועל ידו יונקין הקליפות מות שבסופי תיבות, [מתיבות לנוטרי"ם את' פרי"ו], ובעת רצון נטר הפרי מן המות, והוא [החמשים, והת"ק שבכתף, והר' השומרים לפרי] מספר מסתרי"ם, [העולה תש"נ כמספר שמות הללו], ולכן תבכה נפשי על מקום זה, (שכבר בארנו שורש זה הוא בשני שמות י"ה שבמצר עליון, וסוד שם זה [הנמצא במצר עליון דדיקנא דאריך] יוצא ממנו שם א-ל, [העולה כמס' ג' המיליון] הי"ה ה"ה ה"א, ויש שש א-ל במצר הזה, הממתיק לששה אלקים, [וששה שמות

קל עם ששה שמות אלקים עולה כמס' שב"ת] פוד שב"ת, וששה קל הוא מקום שורש מסתרים אלו).

הנה ביאור דברי רבינו בכאן מובן היטב עם מה שלימדנו כבר בהרבה מקומות ביתר אריכות, איך שורש הפגם והחורבן, הוא בהדעת התחתון המתפשט בז"א וממנו אל הנוק', וכבר ביאר הענין באריכות שהוא ענין עין הדעת טוב ורע, צלם טוב וצלם רע, אשר יש לברר הטוב מהרע, ולהגביר הטוב על הרע, וגם הרע ישמש אל הטוב, שזהו עיקר עבודתינו בבירורי הניצוצין לתקן את אשר עדיין לא נתברר אל עולם התיקון. ושורש דעת זה נמשך אל הז"א מן תרין כתפין שבאריך שורש החסדים וגבורות שבדעת וכמו שנתבאר לעיל עומק הענין, [ואלו החסידים וגבורות טרם התלבשותם בז"א, הרי הם מתלבשין באבא ואמא, ולכן הם רמוזים ב"ה, עלמא דאתכסיא, במסתרים] וענין אור האריך הוא הממוצע להמשיך האור אין סוף בכלים ועולמות וגופים, שיוכל האדם להעלותם אל שורשם וליחדם במאחידם, בקיום המצות ולימוד התורה.

אמנם עיקר תגבורת הרע הוא מכח הגבורות הנמשכין מכת"ף השמאלי, ולכן על ידי עונות בעת החורבן אחזו בו יצר הרע ונעשה רע ומושפע לקליפות רח"ל, וכמו"כ נתבאר לעיל גם ענין יניקת הקליפות ע"י אחיזתן בסיום שם אלקים המקיף באור החיצון את הז"א, והוא אשר רמז כאן בדרך קצרה למאתיים אלו הנוטרים את פרו, דהיינו פרי האלף, כמו שנאמר האלף לך שלמה, אית אלף דחול ואית אלף דקודש, וצריך לשמור האלף הללו הנמשך מתרין כתפין שיהיו כולו קודש לה, ועל ידי עונות יונקין הקליפות אלהים אחרים, כנתבאר לעיל, (וענין המצר העליון שהוא שורש להני חסדים וגבורות הנמשך בתרין כתפין, וגם ענין ששה שמות קל הממתיקים לששה שמות אלקים, נבחר לעת עתה השתיקה בהרחבת הענין, כי טעון אריכות דברים, ועיקר כונתינו בכל זה להביא על התכלית הנוגע לעבודתינו, ועוד חזון למועד).

ועוד המשיך רבינו הקדוש בדברי התעוררות לעורר לב כל בר ישראל לקונן על גודל תבכיה המתעוררת למעלה מעת החורבן, וידוע שבהכרח בתי בראי הם מלאכי שלום שהם חיצונית עולמות, ובתי גואי הם פנימיות העולמות ששם [בחיצונית העולמות] שורש כל הנשמות ומלאכים אין בהם חטא ועון, ולכן שם השמחה תדירי, ושם אנפוי דמלכא נהירין תדיר, ובהסתר [פנימיות העולמות] דינא יתיב בהאי נהיר, כטעם [כענין הנאמר] חסיד צהלתו בפניו ואבלו בתוכו, [כמו שאמרו בגמ' הא בבתי גואי הא בבתי בראי, דדוקא בפנימיות העולמות שייך בכיה והוא בהסתר, ולא בחיצונית העולמות] וכן הוא בכל העולמות כל אחד בנקודה החיצונה מתלבש בלבוש מלכות כפי כבודו, ובתוכו בטל ומבוטל ונשבר לבו ונכנע לפני קונו, ונעשה נקודה שחורה זעירא בטל ומבוטל. ובפרט בזמן שחוטאין ישראל אז מסתלקין האורות למדריגות אין סוף בטל ומבוטל, כי בזמן הרצון ישראל אחדין בהו ותקיפין בהו שיתמלאו אורה. ובזמן החורבן נראה עצבות אף בבתי בראי מלאכי שלום מר יבכיון, [כמו שאמרו בגמרא, שאני חורבן ביהמ"ק דאפילו מלאכי שלום בכו, והענין] כמו להבדיל מלך בשר ודם שתמיד פניו נהירין באור פני מלך, ובעת שמת לו בנו מראה אבל ועצבות באתגליא לכל רואיו.

ואלמלא מקרא שכתוב אי אפשר לאמרו כמ"ש חז"ל, ועל זה ידו כל הדוים, כי אבינו אב הרחמן יושב ובוכה, ואיך לא יתרכך ויתעורר לב אטום ונבזה, לזעוק בקול מר, אל דמי לך אל תחרוש ואל תשקוט קל, כי לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמיך הרבים, למענך אלקי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך, רחם על נחלתך, חוסה נא כרוב רחמיך, חננו מלכנו ועננו, וישמע קולנו במרומים, לחוס על עם דל, ושב ה' את שבותך ורחמך, להושיע אותנו בתשועת עולמים.

ומבאר שם רבינו טעם ההבדל בין בתי גואי לבין בתי בראי, וז"ל, אבל זה [דהיינו בתי בראי] לא היה אלא בסוד מלאכי שלום [המכוון כנגד] סוד היכלות בריאה יצירה עשייה, אבל כל מה דלעילא היינו באצילות, כולא איחו בנהירו, היין לכל סטריין [הכל מאיר, והחיות בכל הצדדים ואף]

בחיצונית עולמות עוז והדר וחדוה בתמידות, [פירוש דבריו הקדושים, דאע"פ דבזמן החורבן גם בבתי בראי הווי עציבין, וכמו שכתב לעיל מיניה הטעם, מ"מ דוקא בהיכלות בי"ע עדיין שייך העצב על החורבן, אבל בעולם אצילות לא שייך כלל עצב, ויתכן כונת הענין לפי מה שנתבאר בפ"ו דבעולם אצילות כבר נגמר הבירור והכל מאוחד שם בתכלית היחוד, ואיהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוי חד, ודוקא בעולמות בי"ע שם שייך עדיין הבירור, וע"י החטא ופגם החורבן נסתלקו הנשמות שהוא בחינת האלהות דבעולמות בי"ע, והרוח יורד לעמקי הקליפות כנ"ל, ולכן דוקא שם שייך עצב בבתי בראי ובבתי גואי].

אבל בתי גואי [בעת הפגם] כשמסתלקין למדריגות אור א"ם [האור הפנימי שהוא האלהות מסתלק למעלה] נקראין חשך, כי לגביה [אור א"ם] בטלין ומבוטלין, וכשישראל זכאין אחדין בהו, אף על גב דאנת תסתלק עד אין סוף אל תרחק ממנו, [כשישראל זוכין הם מתקשרין באור זה, וגם כשהאור מסתלק אל שורשו להתחבר ולהתקשר במאצילה מ"מ אינו נפרד מלהאיר על בני ישראל], וזהו הגאולה דקדושה הסתלקות מדריגות [אל] אין סוף ביטול גמור, ואז מאירין ומשפיעין ביחוד עצום ומאירין על כל ישראל בבתי גואי, וזהו הגאולה דקדושה דישראל והישות שלהם שלא יתבטלו כל העולמות למדרגות א"ם, והבן זה כי הם סודות עמוקים, ומבואר ג"כ בדברי מרן הריב"ש טוב בסוד ישראל [נוטריקון רל"א י"ש, רומז] רל"א שערים במדריגות יש שלא יתבטלו, הוא סוד ישראל"ל.

וגאותן של ישראל נמסר לאוה"ע ושם אין אני והוא יכולין לדור, ומסלקין השכינה המכלה אותם, וכל השפע היורד בעת גאולה של הקדושה שנסתלקו ממדריגות א"ם ומתדבקין בישראל, כל זה לוקחין אוה"ע, וזהו [מה שאמר הנביא מפני] גוה [חסר אלף, המורה על] הסתלקות א' אור א"ם לגמרי, אבל בישראל גאולה דקדושה הוא עם אלופו של עולם, אע"פ דאחדין ותקפין בספירות שלא יסתלקו למדריגות אין סוף, אעפ"כ אין סוף קשיר להון ומייחד להון באחדות אחד ומשפיע בהם אור רב, הגאולה והגדולה לחי

העולמים באחדות הפשוט, והבן היטב, וגאולה של ישראל וגאולה של מלכות שמים הכל ענין אחד, ישראל בני מלכים, עכ"ד הקדושים.

וע"פ הדברים האלו ידע האדם להתבונן בצער הגדול הנגרם למעלה, בבתי גואי ובבתי בראי, ואריד בשיחי ואהימה מימים ימימה, ואבכה יומם ולילה על חללי בת עמי, כי ההפסד שנגרם ע"י החורבן הוא הפסד רוחנית, למעלה מכל הבנה והשגה, ואם בכל השנה יש לבכות ולהצטער ע"ז, כ"ש וק"ו בימים הללו אשר כמתו מוטל לפניו, יבכה בדמעות שלישי, עד אנה ה' תשכחני נצח תסתיר את פניך ממני, שוב ברחמים על שארית ישראל, ועזרנו ה' אלקינו על דבר כבוד שמך והצילנו למען שמך.

הנקודה הפנימית שאין ידי זרים שולטת בה

וכל כהאי מילתא בעינן לאודועי, בהיותינו טרודים מעל אדמתינו ושבוים בין האומות, ובהסתרה תוך הסתרה הסתיר פניו מאתנו, וכנודע דברי רבינו הקדוש בכמה מקומות חומר גלות בתראה מגלות בבל הקודם לו בזה שגם ההסתרה עצמה היא בתוך ההסתרה, והדברים קשים כגידין, ונתגשמו כל החושים ונחלשו המוחות מרוב הטרדות והצרות, ולפעמים מחמת אטימות הלב שוכח האדם רוב אהבת וחיבת הקב"ה אלינו כרחם אב על בנים, אשר אין לאהבה זו גבול וקצבה, אבל האמת הוא כאשר ביאר רבינו על הפסוק אשר העיד הנביא בשם ה', הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו, זכר אזכרנו עוד, מבאר רבינו זכר מלשון זכר, [כי חסר וא"ו כתיב], כי מדי דברי בו באהבתו ובשבחו ובחבתו לשעשע עמו, אזי נעשין אלו הדיבורים בחינות זכר, כדי אזכרנו עוד, [להמשיך אותן אהבה וחיבה כזכר המשפיע] עד אין תכלית, כי אף בגלות לא מאסתים ולא געלתים, כי תמיד החיבה ואהבה והשעשעים שהיו ונפתחו נעשין זכר

להשפיע אהבה וחיבה ושעשעים עד היום אבי"ר, עד כאן דבריו הקדושים המסוכים ברוב אהבה וחיבה אל בוראינו, ומתוך הרגש ברוב דביקות אהבת הקב"ה אלינו עד אין סוף ותכלית.

ולכו בנים שמעו לי, שימו על לבכם רוב אהבת הבורא אלינו, כי כבר מלתי אמורה בפרק ו' בהעתק דברי רבינו על ענין מה שהיו הכרוכים מעורין זו בזו דוקא בעת החורבן, להורות על אותו אהבה ואור הפנימי אשר לעולם בל ינתק, לא יתפרש מינן ולא נפרש מינך, אדון הכל יחיד ומיוחד חום ורחם עלינו, וכן בספרו הקדוש זוהר חי ביאר הענין של עירוי הכרוכים בשם רבינו קודש הקדשים רבינו דוב ממעזריטש שחייב אדם לפקוד את אשתו בעת יוצא לדרך, להורות דלא אתפרדון לעלמין חלילה, כי גם בעת הגלות נעשה יחודים מופלאים, ולכן אתם בני ישראל גם בימי גלותכם שמחו בה' ובטחו בו, כי לא יעזבכם לנצח, עבדו לפניו בשמחה, הודו לו ברכו שמו, כי טוב ה' לעולם חסדו, ועד דור ודור אמונתו.

ובמקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך, אבל עומק הענין רמוזים בכמה מקומות בספרי רבינו על אותו הפרצוף הפנימי אשר לעולם לא פסק ולא שייך בו שום קלקול, והוא אור נעלם דלית ביה שינוי דרגין כלל, בחינת אור הנמשך בכל טפה, בבחינת בנים אתם לה' אלקיכם, דלא נתעבה ולא נתגשם כלל עם ירידתה לעולמות התחתונים. [עיי' בזה דברי רבינו בספרו הקדוש אוצר החיים מצוה קפ"ד, (קכ"ז ט"ב וט"ג) בבחינת אור מים רקיע, כי בחינת אור שורשו גבוה עד מאוד, וכמבואר בעין חיים שער ל"ט דרוש ה', כי בחינת הטפה עצמה שהוא בחינת מוח הולד, אינה אלא משם ע"ב דיודיין לבד, שיש במיליו ד' יודין, משם נמשכה זאת הטפה, כלולה מד' יודין התם, ואז היא באה כלולה מחיה נשמה רוח נפש, שהם בחינת ד' יודין עצמן, אמנם שם ע"ב זה שממנו נמשכת הטפה זו כלולה מד' יודין, הוא למעלה בדעת עליון, הנקרא חסד עלאה, והוא מזל ח' דדיקנא דאריך אנפין, הנקרא נוצר חסד, והוא בחינת חסד, כי כן חסד כמנין ע"ב, ועיי"ש סדר ההמשכה עד יסוד דז"א, ומבואר שם שמה שמושך יסוד מלמעלה אינו מתעבה ומתלבש כלל, וזהו סוד אור של מעשה בראשית, שהיה מאיר מסוף העולם ועד סופו ואח"כ גזו, ואע"פ שיורדת האור של הטפה הזאת ממדרגה אל מדרגה אינו מתעבה ומתלבש כלל, וכל

כך גדולה הארתה למטה כמו למעלה, ואור זה הוא רוחניות הספירות, עי"ש ותתעורר ותתלהב לבך לעבודת בוראך].

אמנם ליפטר בלא כלום אי אפשר, ונעתיק דברי קודש של רבינו בספה"ק אוצר החיים מצוה שמ"ג, המבאר ענין ג' קוצין אשר באות י', וז"ל וקוץ התחתון (הרומז על נקודת) חירי"ק, מורה בעת אשר חרקו ויחרקו שן, והשכינה בגלות, ואין לנו שיור רק התורה הזאת, ואנו מקריבין כל הקרבנות ועושיין כל המצות בסוד ונשלמה פרים שפתינו, נכבדות מדובר ב"ך, שאנו מדברין בכ"ב אותיות, הוא עיר האלקים סלה, לא שלטו בזה אויבים, ופרצוף פנימי של מלכות הנקרא כנסת ישראל ונקרא דיבור הוא שורה עמנו בגלות ע"י לימוד התורה, וכל היחודים בגלות הם בפרצוף הפנימי, ולכן בגלות מאיר אור התורה 'יותר' ממה שמאיר בארץ ישראל, וחד מנן [מבני חו"ל] כי פליק להתם [שעולה לא"י] יוכיח, [שאמרו עליו בגמ' שהוא כתרי מבני א"י], וכן מתיקות התורה והארה הפנימית מאיר 'יותר' בחוצה לארץ, עד לעתיד שיתלבש הפנימיות במלכות, ואז יהיה אורה גדול מאור השמש, ודברתם' אל הסלע, שימשיכו הדיבור אל הסלע, שהסלע ידבר בעצמו, ואז לא ילמדו עוד איש את רעהו, ואם היה הסלע מדבר היה קידוש השם גדול, וכל בחינות אלו של תורה ויחודים שאנו עושיין בגלות הכל בפנימיות, עכ"ד הבהירים והמזהירים, המסלקים כל הסתרה ולבוש המכסה על אור ה', כי אדרבה ידע האדם שעבודתו בימי הגלות מאירין ביותר.

וכבר הקדמנו במאמרינו בפרק השני על יקרת העבודה של בני ישראל בגלות, אמנם לאחר כל ההקדמות והעקריים שנתבאר לנו בתורת רבינו בהבנת שורש פגם החורבן עד היכן הגיע, הרי נתבאר ונתלבן לנו כי ישנו בחינה אשר לזה המקום לא נגע ולא פגע כלל ענין החורבן, ועיר האלקים נשאר סלה, ובכל עת שבר ישראל עוסק בעבודת השי"ת, הרי הוא מתאחד ומתדבק עם אור עליון אור פנימי, אור דלעתיד, אור דלאחר התיקון, אור גדול המאיר מסוף העולם ועוד סופו, אור דלא מתעבה ולא מתגשם כלל, דלית ליה לבושיין ולא כסויין, וכפי שנתבאר כבר בס"ד בפרק הקודם לו, כי

בכל עבודה שעובדין בני ישראל בגלות מתבררין מעט מעט מאות הד' דנפילה בגלות, ומחזירין אותה אל שורשה, אל שורש הכתר, אל בחינת האי"ן שבמזל העליון, [לייחודה בבחינת אדנ"י], ומעלהו למדריגה של אחר התיקון, כי לכל פרט ופרט איכא תיקון דיליה, והוא חיוזק רב ועצום עד מאוד, כי זוכה ורואה עתה בשמחתה.

ולא יחשוב האדם כלל למדוד את גודל יקר מעלת ערך האור לפי הרגשותיו והשגותיו, כי לא יתכן לאדם המלוכש בלבוש חומרי וגשמי, ולא פשט מעליו עוכריות הגשם, להרגיש אור עליון מעולה מכל הבנה והשגה, אבל יאמין האדם בכל כוחו, כי כן הוא האמת. [ועי' במצוה שמו"א מספרו הקדוש אוצר החיים ותחזינה עינך מישרים אור קדושת השבת אשר מאיר בו אור פנימי זה ללא שום לבושין וכסויין, כלשונו הזהב והטהור, וכל מה שנתבאר בסוד ירידות עולמות וגלות השכינה וסוד עליות עולמות הכל בסוד הכלים, פנימיות וחיצוניות, אבל העצמות עם הלבוש דק הנקרא חיה הנמשך ממזל נוצר חסד, (הכוונה אל בחינת האור של הטיפה כנ"ל, שהוא נמשך ממדת נוצר חסד) אין בו חלילה לא עליה ולא ירידה ואינו זו ממקומו, וביום השבת מסתלק כלי וגוף אריך למעלה ממקומו ונשאר עצמות אריך במקומו מגולה, עי"ש תתלהב ותתקדש בקדושת השבת, כי קצרה בינת אנוש להשיגם].

ותבין סוד אמרי קודש מה שבשבת קודש בני ישראל בקדושתיהו שמקדשין שמו יתברך באמירת כתר יתנו לך, מעידין ומכריזין אי"ה מקום כבודו, והכונה בזה ביאר רבינו הקדוש, כי המלכות הנופלת בעשיה הוא סוד דל"ת כי זמנין הוא ה' זמנין דל"ת, [והיינו ה' אחרונה שבשם הוי"ה, בהיותה מאוחדת עימו היא נקראת ה', אבל בגלות נעשית בחינת ד', דלת ועניה שלא ינקו החיצונים ממנה], והוא המחיה את הקליפות בסוד י"א דלתיך [כנתבאר לעיל בארוכה, כי בעת ירידת השכינה בגלות הרי אות ד' נפולה בכל הי"א קליפות], הנעשין שם דו"ה, י"א דלתיך, ושורש דל"ת זאת דאדנ"י הוא נגד ה' דהוי"ה, אלא כשירדה בעמקי הקליפות מראה עצמה עניה ודלה שלא ליתן, וכשעולית בסוד ואי"ד יעלה מן הארץ, נעשית

בחינות ה"א, ושוה אליו פנים בפנים, ומגעת עד הכתר שלו, ואז נעשית צורת ה"א בסוד אי"ה, [הרומז אל] י"א החי"ן, מקום כבודו להעריצו, והוא י' ספירות כמות, ואין זה אלא בשבת ויו"ט שאין שם בירור בסוד אי"ד הנ"ל, נעשה אי"ה, עכ"ד הקדושים.

ולכן בשבת קודש אשר אור מעין עולם הבא מאיר בה לכל נפש ישראל, גם אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל, ובכל ימי השבוע מצטערין על נפילת וירידת השכינה בגלות ובכליון עינים מצפין ומייחלין לתקומה, אבל ביום השבת קודש שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל, כי ביום שבת קודש אוכל כל אדם כסעודת שלמה בשעתו, וביום זה האור מאיר ב'ותר', אור דלעתיה, ויתבונן וישכיל כל בר לבב להתרומם בימים הנעלים להמשיך השפעות אור הקדושה על כל ימי השבוע, וכן בכל מצות האדם ובדיבורי תורה ותפלה יתדבק האדם בפרצוף הפנימי, קול ודיבור העליון, להתקדש בקדושה העליונה, להאיר הנפש באור עליון וצח להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו.

יסודות האמונה והצפיה בביאת המשיח

ודרכי קירוב ביאתו

ועוד אשנה פרק אחד במסכת הגאולה במשנת רבינו הקדוש, דנהירין ליה שבילי, מרום מעלה עד עומק תחת, להורות דרך ה' בימי הגלות והחושך, בית יעקב לכו ונלכה באור ה', ואקרא לכם אחיי דברי אלקים חיים בספרו היכל הברכה (פרשת בראשית) והיסוד עיקר שנים עשר, אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, ואע"פ שיתמהמה אפילו הכי אחכה לו בכל יום שיבוא, וברמב"ם [כתב בזה"ל] אמונת ימות המשיח, והוא להאמין שיבא בודאי, ולא יחשוב שיתאחר, אם יתמהמה חכה לו, ולא ישים לו זמן, ולא

יעשה לו סברות במקראות להוציא זמן ביאתו, וחכמים אומרים תיפח רוחן של מחשבי קיצין, ושיאמין שיחיה לו יתרון ומעלה וכבוד על כל המלכים שהיה מעולם, כפי מה שניבאו עליו כל הנביאים ממשה רבינו עד מלאכי, ומי שהסתפק בו או שנתמעט אצלו מעלתו כפר בתורה, ומכלל יסוד עיקר הזה, שאין מלך אלא מזרע דוד מזרע שלמה, וכל החולק על המשפחה זאת כפר בהשי"ת, ובדברי נביאיו עב"ל.

וצריכין אנו לפרש דברי הרב רבינו הקדוש מה שכתב להאמין ולאמת שיבוא ולא יחשוב שיתאחר, פירוש שכל האדם צריך לקיים צפית לישועה של מעלה, ולשון צפית לשון צופה נתתיך, כמו שצופה ומביט בעיניו ובשכיות לבבו בכל זמן ועת אולי יבוא באותו רגע מלך המשיח, ובכל עת יהיה לבו הומה עליו וצופה לישועת ה', כי ישועת ה' בהרף עין, אולי הוא אותו רגע הרף עין של ישועת ישראל, לכן לא יהיה לו שום מחשבה של איחור הזמן חלילה, ובכל רגע יצפה לישועת ה', אם יתמהמה חכה לו, ועל ידי צפיות וחסיות לישועת ה' בכל רגע בודאי תפעול למעלה הרבה, ועל ידי זה תזכה לעין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכים לו, מחכין ומצפין בכל רגע, כי גם הקב"ה מלך עליון מצפה ומחכה, אלא שמדת הדין מעכבת, ובהכיותך ובצפיותך תמתיק מדת הדין ותקרב את הגאולה בודאי, וד"ל.

ומה שכתב ולא ישים לו זמן, הנה בניי ואחיי ורעיי יצאתי להשכילך בינה, כי מה שתמצא בדברי זוהר זמן ועת וקין, כגון שנת ת"ח שהיה מה שהיה, וכגון שנת ת"ר, ובודאי הרב רבינו מרן אלהי רבי שמעון בר יוחאי לא יעבור חלילה על עיקר מדברי תורה ליתן לו זמן, אע"פ שכתב ברוח הקודש מי נתן לו רשות, הקב"ה מכסהו ואתה מגלהו, אלא דע בני שבית המקדש הוא ציור כל העולמות וציור אברי אדם, כגון ארון וכפורת הוא הלב, וכיוצא בזה, וכל צדיק וצדיק כשמזכך אברי נשמתו עם כל התלויין בשורש נשמתו, ככה בונה בבית המקדש ובירושלים, כי בונה ירושלים ה', בכל עת וזמן, ולמשל כשהצדיק תלוי באיזה אבר, ורואה ברוח קדשו שבשנה זו יזדכך כל אברי נשמתו התלויין בו, וכשם

שנזדככו אברי נשמתו ככה נבנה בית המקדש בימיו במידותיו הנזדככין בתכלית הזיכוך. ועל סוד זה רמז הגמרא כאילו חרב בימיו, ודי למבין.

ולכן צופה ברוח קדשו שבשנה זו יהיה גאולה, אבל אינו גאולה כללית אלא פרטיות לכל שרשי נשמתו, אם הוא תלוי בעינים אזי נתקן בבית המקדש עיניך ברכות בחשבון, וכיוצא בזה בקומת השכינה, ודי בזה למשכילים כי הם סוד כבשוננו של עולם, ומי שהוא תלוי בלב כשזוכה לראות ברוח קדשו סוד הגאולה יכול לידע גאולה כללית, כי כמו שהלב מרגיש צער כל אברים והוא מלך עליהם, כך כל זמן שלא יהיה גאולה כללית לכל אברים הלב מרגיש צער, ולכן לא יהיה אפילו גאולה פרטית לאותן הנשמות התלוין בלב עד שיהיה גאולה כללית לכל ישראל, ולכן אותן התלוין בלב, כשצופין ברוח קדשם זמן הגאולה יכולין לידע גאולה הכללית, זמן ורגע של גאולה אמיתית כללית לכל העולם, וזהו סוד ללבי גליתי ולאברי לא גליתי, אע"פ שהם [התלוין בשאר אברי] צופים ברוח קדשם אינו אלא פרטיות, והלב יודע הכלליות, כי הלב מרגיש צער כל הגוף. ולכן בעת זמן איחור גאולתנו תלוי בארון הקודש סוד הלב, וד"ל, כי דברים רמים הם כבשוננו של עולם, עמוקים מני ים, וגליתי טפח לכסות אלפים.

ולכן זה ידוע לנו שר' שמעון בר יוחאי לא היה תלוי בשיעור קומה בלב אלא בעינים עליונים, לכן לא יהיה חלילה בעיניך דבריו לקיום אמיתי לגאולה כללית, כי לא היה מדבר אלא מבירור של נצוצי נשמתו התלוין בשרשו, כי מי שהוא תלוי בלב ויודע עיקר זמן הגאולה, לזה אסור לגלות, כי הקב"ה כיסה והוא יגלה, אלא מי שהוא תלוי בשאר אברים מותר לגלות כיון שאינו מגלה הכלליות אלא פרט נשמתו, ולכן בני לא יהיה בעיניך שום חילוק בין אותו רגע שאתה עומד בה בכל עת, בין שנת ת"ר בין שנת תר"נ אשר אז נאמר ותר"ן לשון אלם, ובאם שיעלה בלבך שום צפיה דוקא איזה זמן, כפרת בהשי"ת ובעיקר הזה, לכן הזהר מאוד כי כבר אוצרות מתוקים גליתי לך אמתים מה שקבלתי והורינו מהשמים,

עב"ד הקדושים המאירין ומזהירין כאור החמה מזהיר, מגלה אורות הנעלמים, ומפרסם סודות הנסתרים.

ויסודות ושרשים עצומים נתגלה לנו בעקרי ושרשי הדת, בתכלית האמונה בביאת המשיח ללא קביעת זמן כלל, וגילה ממה שניתן לו רשות לגלות חזיון שמים באופני תיקון השלם, אמנם העיקר הגדול אשר ילמד אותנו דרך בעבודת השי"ת ובחיוזק ההתעלות התמידית, במה שידע האדם כי לכל אחד נמסר אליו כוחות הפרטיים, אשר משורש נשמתו הוצרך לתקן ולבנות בבנין בית ה', ולא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל ממנו, כי אם יאמר האדם מה לי לבנות בית ה', ואיך יועיל עבודתי הקטנה והחלושה לבנות בה בית ה', ידע כי שקר דיבר בו, ואין ממש בדבריו, ומחשבותיו הבל, כי לכל אחד ואחד מישראל כפי שורש נשמתו נמסר אליו הפעולות אשר עליו לעשות, ובכל מצוה ומצוה הרי הוא בונה בית ה', ואין אדם יודע עד היכן יגיע חלק פעולתו, ומכל פרט ופרט מצטרף לבנין גדול.

ומחובת השינון והחזרה על יסוד גדול זה, כי לכל אדם בדורנו השפל בדור עקבתא דמשיחא, כל עוד שלא זיכך נפשו בדרגות רמות, לא ימלט שלא יתפס לו מחשבה כל שהוא של עניוות פסולה, לבטל את יקר וערך עבודתו, ולכן אביא עוד ממשנת רבינו, על ערך מעלת כל אדם מישראל יהיה מי שיהיה, וז"ל ובאמת לעתיד זה הוא עיקר מקוה שלנו להעלות המלכות יוד זעירא, [אשר בגלות היא נעשית רק נקודה קטנה], עד כתר דרישא דלא אתיידע, [היינו ראש אריך], ויתבטל הבחירה ויתגלה הידיעה, ובגלות לפי שעה באמונה גדולה ובתפלה יכולין להעלות המלכות [הנקראת בבחינת] אני, עד אין עליון, כמו שאמר מרן כשמעלין המלכות [הנקראת] אני עד אין, נתבטלין כל הגזירות רעות מעין ביטול הקליפות לעתיד.

ודע דהאי רישא קדישא רישא דלא אתיידע אשר שם אנו מקוין שיתעלה נקודת יוד יהדות, ושפיכות הנפש שלנו לפני יוצר כל, אשר [באמת הרי הוא] ממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה ממש, וכל החשכות והקטנות והתגברות הרע שם שם הוא אתנו, וכל שכנגדו קורי עכביש, הבל וריק

אין בה ממש, כללו של דבר אין שום תנועה קטנה שאדם מנענע שלא יהיה שם אלופו של עולם ממש הוא אתו עמו בהשגחה על כל תנועה, והוא מלך עלוב סובל עלבון גדול במה שאדם אינו נזהר לשמור בשמחה ובאהבה את פיו ורגליו וידי ועיניו, שפרעה ועמלק כופרין בכל זה, אשר קרך בדרך ועושיין הכל מקרה, הם צודדים ואויבים משכחין כל זה להיות במחשבתו שבורא כל יחיד הנעלם אין סוף ממש עומד לנגד פניך, וכשיצאו מן הגלות ויתעלה יו"ד זעירא [בחינת מלכות] של קטנות צער ויסורין ודחקות של ישראל עד רישא דלא אתיידע, ואז יתגלה בעינים פקוחות שכל מה שהיה לכל אחד מישראל בכל רגע מפגעי הזמן הכל היה אלקיו עמו.

וכשתשכיל אחי בעת בא יצרך הרשע להדיחך מעל ה' אלקיך במחשבות רעות ובקושיות ובספיקות תדע שזה אינו בא אלא לנסיון, שאם תתאמן נפשך באמונה גדולה ותבקש בלב נכנע ושפל לפני קונך, אזי תלך למעלה למעלה, ויתגלה לך אור ובהירות המוחין, וגדלות המוחין בלב שמח שפל ונבזה ואוהב ישראל, וזה ממש ביאת משיח וגואל צדק פרטי, עד לעתיד שיתעלה לגמרי אותה יו"ד זעירא נקודה המחיה הקליפות, ותתעלה מנקודה לנקודה עד רישא דאין, מקומה הראשון ראש אריך אשר שם חביון עוז העצמות ובהירות, אשר הוא עצמו אינו משיג גודל בהירתו, דלא ידע ולא אתיידע, בטל, אין ממש, לפני קונו אין סוף שיתעלה, ולעתיד יתגלה הכל עד שאפילו למטה כולם יראו עין בעין השגחתו יתברך בכל דבר. ואתה אחי חוס על נפשך ואל תטנפה במחשבות לא זפות, ואתה עומד בגהינם בחיך, עוזר לנפשך והשי"ת יעמוד לך לעזר להעלות אותך מעלה מעלה, עד שער החמשים וקדושה פלא עליון, עכ"ל.

והארכתי בהעתק כל לשונו הזהב, ללמוד וללמוד איך יזכה האדם לזכך נפשו רוחו ונשמתו בתוך עומק הגלות, להשפיע עליו גאולה פרטית, בחינת משיח פרטי השייך אליו לשורש נשמתו, ובלימוד אותיות קדושות אלו החקוקים עלי ספר הנמסר למשה רבינו וגילם רבינו הקדוש גם לפחותי ערך כמונו, ימלא לבנו באור הקדושה להחיות בו את נפשינו ולרוות ע"י את צמאוננו,

לחזק בטחוננו בה', לידע בבהירות כי מלא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מיניה, ואין שום הסתרה וכיסוין, ועי"ז מתמתקין כל הגזירות ומתבטלין כל העינים והיסורים, ותסתלק מעליו כל המניעות לעבודתו יתברך שמו.

ואתה אחי הקורא לאחר כל הדברים אלה שקרית ושנית בפרקי רבינו בקונטרס קצר זה, אשר כולל בו רק כטפה מן הים ממה שגילה לן רבינו הקדוש, בעומק שורש הפגם, ועד היכן כח ידינו לתקן, ועתה נתוסף לך עוד נדבך אחד יסודי ושרשי אשר ספרי רבינו מלאים מזה, על הגאולה הפרטית המסורה ביד כל אדם, ונתעוררת לדעת כי בכוחך להחיש הגאולה ולקרב קין הימין, אשר כל בני ישראל מקוין ומצפין אליה בכל יום בכיסופין וגעגועין. אבקשך עוד לשמוע עוד מרזי עליון, לדעת טעם סיבת אריכות הגלות, וז"ל רבינו הקדוש, הפסוק אומר תנו עוז לאלקים על ישראל גאותו, כי כביכול השי"ת צריך עזר וסיוע מן ישראל על ידי מעשיהם הטובים, והנה מלכות נפלה עטרת ראשינו בעוונותינו, וגם כשרוצים לעלות צריך שיהיה על ידי זכיותינו, כי עונותינו מפילים אותה, וזכיותינו מעלין אותה, ועתה אי אפשר לעלות אם לא שיהיה בנו צדיקים גמורים אשר יש להם נשמות קדושות שיש להם כח לעלות עד הבינה בית המלך ועל ידיהם תעלה המלכות, כי ישראל אינון גרפין של השכינה להעלותה למעלה, בסוד הביאני המלך חדריו, אנא בעילוויא וחביבו לגבי מלכא עילאה, דהא הביאני חדריו באות ה', והחוא דעאל לגביה אנא איהו.

והנה לטעם זה הגלות מתגבר ומתעכב ומתארך כי אין בנו מי שיוכל להעלות למדריגה זאת, כי אם היה בינינו מי שיכול להעלות שם נשמתו אז היה מעלה את המלכות מן הגלות והיתה ממהרת לבוא קין הגאולה, וכן אמר מרן הריב"ש טוב, כל האותות והמופתים נוראות ונפלאות שלא נראו מימות התנאים היה על ידי יחודים שהיה מעלה נשמתו עד הבינה והיה מעלה את המלכות עד שם, ובזה מבטלין כל גזירות רעות וכל הטבעים יכולין להפוך, אך עתה שאין בנו איש שיעלה בעליות כאלו, הקין מתארך, וכמעט רוב צרות ורעות של אדם בא מזה. ועל כל זה יש תיקון במה שמכוונים למסור על קידוש השם, ובסוד שובה ישראל עד הבינה כי

סוד התשובה מגעת את האדם ומעלהו עד הבינה הנקראת תשובה ואז תוכל לעלות המלכות בסוד היותינו גדפין דשכינתא עכ"ד הקדושים ונכון הדבר כי להבין זה לאשורו יש להמתיק סוד, ולהרחיב הדיבור בזה, מ"מ לימוד גדול יש כאן עבורינו, ועל אף כי אינך מחזיק את עצמך מהצדיקים ויחידי סגולה שבדור, אמנם תן הדברים על לבך, כי אין לך דבר שאין לו שעה, והלואי יהא חלקינו עם הזוכים לקרב הגאולה, ועכ"פ להצטרף לעבודת הצדיקים ולמסירות נפשם אל בוראם.

וכמו שיבואר לך מדברי רבינו הקדוש במקום אחר, שהרחיב ענין זה כפי הנוגע לכל אדם באיזה מדריגה שהיא, ולאחר כל ההקדמות בשורש פגם הגלות יובן לך ענין זה באר היטב, וז"ל אבל על כל פנים כל אחד בבחירתו הטוב יכול לעלות את שורש ידיעות נשמתו באחדות אלהות, שיתעלה הדעת [אשר שם הוא עיקר עבודת הבירורים, בבחינת עין הדעת טוב ורע, כמו שנתבאר בפרקים הקודמים] ויהיה עין הדעת טוב, כתנות אור, כמו שעשה משה רבינו, וירא ראשית לו, [שהעלה הדעת עד השורש והראש]. ודע שזה ענין להעלות הדעת עד הראש באחדות הוא בחינת שער החמשים, [והביאור בזה כי] תכלית הידיעה שלא נדע, ואז יבוא לביטול המציאות, ולבחינת אין ממש, שזה לתולע הרוחש על הארץ, ויכריע את כל ישראל לבף זכות, וישתף נפשו עם כל ניצוץ ישראל לשוב בתשובה שלימה למקור אין, בלב אמת ובלב שמח מופשט בהתפשטות הגשמיות, והוא ממש בחינות משיח, אשר ישיג בתכלית יחידה וכתר, בחינות אין דאצילות.

ודע בגלות המר הזה הוא המבחן הגדול והנסיונות הרבות, הכל [כדי] לזכות [על ידם] לשער החמשים הירות ואין, כתר עליון שלימו דחמשים שערי בינה כידוע, ושם תכלית ידיעות הבורא ויתבטל הבחירה בביטול הרע, ועיקר שלימות לבוא לבחינות הירות ואין, אמונה שלימה, אמונה פשוטה בלתי חכמות והשכלות, כי ממש אור אין סוף אלופו של עולם הוא בכל תנועה ותנועה קטנה או גדולה, ואין שום דבר קטן וגדול שיבוא לפני אדם הן בראיה הן בשמיעה שיהיה במקרה הלילה, אלא הכל מושגח

באור אין סוף בהשגחה פרטיות ופרטי פרטיות, והכל בגזירות עיריין פתגמין הגוזר כל, בחכמה ובתבונה ובדעת, ובזה יקבל כל המאורע לו לטוב ולמוטב, באהבה עזה, כיון שממש אין סוף בכל תנועה ותנועה, והוא אתו עמו, וזהו רצון אין סוף.

ובחינות אמונה פשוטה זאת בלב אמת ובלב טהור, הוא בחינות מלכו"ת בי"ת דו"ד משיח"ך, [עולה] במספר המשים פעם הוי"ה, שער החמשים חירות, ולא גלו ישראל עד שכפרו במלכות בית דוד, המורה על השגחה פרטיות של אור אין סוף על כל תנועה ותנועה דבר קטן או גדול, כמבואר בתולדות על שם מרן האלקי רבינו הקדוש אור ישראל הריב"ש טוב.

ודע שיש באמת לזה נסיונות רבות, והעיקר אמונה פשוטה בלתי הקירות שכל המגושם של בשר ודם טפה סרוחה, אלא באמונה פשוטה וחזקה כברזל באלקיו, וידבק עצמו באור אין סוף השופע עליו בכל רגע להדורשין אלו בלב נכנע הרבה אין ממש, ובלב מלא אהבות ישראל, ולא יהיה מקטרג על שום בר ישראל, אפילו הגרוע והפחות יהיה חשוב בעיניו יותר הרבה ממעלתו וממדריגתו, ולא יאמין בעצמו, כי בקל יכול להיות שיחיה נדחה מאת אור פניו לנוקבא דתהום רבה רח"ל.

ולעתים ישפך שיחו לפני קונו וירבה בדמעות כפי יכלתו בלב אמת שלא יהיה נדחה מאור פניו, הוא וכל ישראל עמו, ותמיד בעת תפלת לחש בעמדו לפני מלך ישתף עצמו עם כל ישראל בלב אמת, ויהיה בעיניו כתולע רוחש על הארץ, בלב אמת ושמה, ואז יסתלקון ממנו כל מחשבות בטלות, ויהיה עייל ונפיק ולא ידחה אותו.

וזה הענין לב אין, בטל לגמרי קרוע לאלף קרעים שהוא בחינות משיח ממש, אשר אף בנין העתיד לא יתבנה אלא על ידי אין וביטול של כל אחד מישראל הכנעה אמיתות, מלא אהבות ישראל, ומקבל חרופין וגידופין ובזיונות וחלישות דעת, והכל באהבה ואמונה פשוטה שאלופו של עולם בכל תנועה ותנועה ממש, וכל זה הוא בחינות מלכות בית דוד משיחך, ובנין שעתיד, שאמר יעקב אי"ן זה, כמבואר במדרש עשאוני

אי"ן, דהיינו שהבנין יהיה על ידי איין של כל ישראל, זבזה הוא אריכות גלות המר הזה' על ידי שכל אחד תופס יש, להיות חכם וחשוב ועשיר נכבד, ומחלוקת וקנאה ושנאה, ובאמונה שפלה של חקירות, ואינו מאמין באמונה פשוטה ושלימה דלית אתר פנוי מיניה ממש בכל תנועה ותנועה, ויהיה נפשו דבוק בדביקות אהבה בקונו, ובזה יעלה הדעת עד הראש, על ידי אמונה שלימה, אמונה פשוטה בלב שמה, ויקבל הכל באהבה ובשמחה, וזה שער החמשים אמונה שלימה פשוטה, וכו', [עי' האריכות בספה"ק היכל הברכה פרשת תצוה (רמ"ה ט"א-ט"ב) ותראה פלאים] והשם יזכינו להיות דבקים באמונה שלימה פשוטה בלב אמת טהור וקדוש.

האריך כאן רבינו במתיקות לשונו לחדד ולשנן בתוכינו אמיתות האמונה, וגילה בחינות המשיח, ומהו מלכות בית דוד משיחך, אשר זו העבודה התלויה ביד כל אדם, אבל העלים והסתיר בדבריו שורש טעם אריכות הגלות, וכבר רמז לן רבינו במשנתו כמה וכמה פעמים, כי סיבת אריכות הגלות כי לית מאן דיתער לעלות המ"ן מהמלכות אל הבינה, [ועי"ע פרשת פקודי בספה"ק היכל הברכה (שי"ח ט"א) ששם גילה רבינו עומק הענינים], ולזו העבודה בהכרח להיות מן הצדיקים המוסרים נפשם לגמרי אל בוראם, אמנם העבודה הזו מסורה לכל אחד כפי השגתו כפי מה שביאר לן רבינו כאן תכלית מסירת נפש הוא ביטול הישות, ועי"ז יוכל לעלות המ"ן מהמלכות אל הבינה, ומפני אריכות הדברים אשר בו נבחר בדרך קצרה, וניקח עכ"פ מדבריו הקדושים והטהורים, צידה לדרך לעבור את השכות הגלות ולקרב קץ הגאולה.

ואנו בתפלה אל ה' בעד עמך רחמים שאלו, ותחזינה עינינו במהרה בשוכך לציון ברחמים, ותסייע בעדינו לעשות הכל למען כבוד שמך יתברך, וכבר הבטיח לן רבינו הקדוש, שבכל יום ובכל שעה ורגע מתבררין הניצוצין מסוד רפ"ח ניצוצין שנפלו בקליפה ועולין לסוד 'רוח' אלקים המעלה מ"ג, ועולין מטוב לטוב ומעולם לעולם, עד שנעשה מהם בחינות נשמות שהם סוד 'אלהותו' יתברך, וכשיתברר הכל יהיה ה' אחד ושמו אחד, כי יתעלה הכל לבחינות טוב אמיתי, ויברכו ברוך הטוב והמטיב, ב"ה וב"ש חי

וקיים לעד ולעולמי עולמים, והסיגים דם טמא, מה שהיה בהם כח טוב יחזור לטוב והמטיב, והרע בעשן תכלה כי אז יובררו לגמרי והסיגים [שינקו מסוד הבל דגרמין] יתבטלו בסוד בלע המות לנצח, והטוב שבהם יתברר ויתחבר עם הקדושה, אשר בהמשך זמן מתברר מעט מעט בכל יום, ובביאות משיח, ותחית המתים, ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש אתן בקרבכם, ואת רוחי אתן בקרבכם וידעו כי אני ה', ונתתי בכם רוח וחיותם, ונתתי רוחי בכם וחיותם, עכ"ד הקדושים.

ועל כן נקוה לך ה' אלקינו לראות מהרה בתפארת עוזך, ונוכל לעבדו בבחינת אח מדת התפארת, ולא נצטרך עוד לעבודה שהיא בבחינת מרורין כזית כנ"ל פ"ב, להעביר גילולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון, וכל הרע תתבטל לגמרי ע"י שיתוקן העולם במלכות שד"י, שמדת המלכות מטרוניתא דמלכא יתוקן בכל בחינתיה הפנימי והחיצון, וכל בני בשר יקראו בשמך, להפנות אליך כל רשעי ארץ, שגם הרע יתברר ויהפך לטוב, ואז יהיה ה' אחד ושמו אחד, הכל יתייחד באחדות הגמור, ובמהרה יצוה ישועות יעקב, לראות עין בעין בשוב ה' ציון, וברחמים גדולים יקבצנו, ושמחת עולם על ראשם, בביאת משיח צדקינו בב"א.